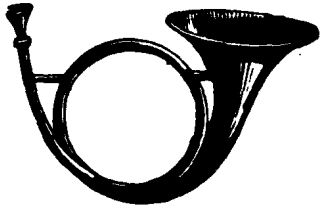
Philatelica

86/2



Philatelica 86/2



TARTALOM

Surányi László: Tizenöt év

Sipos Józsefné: Új adatok posta- és helytörténeti gyűjtemények összeállításához

Balzsay Ágoston: Felülnyomás magyar postai anyagon Székelyudvarhelyen 1944/45-ben

Voloncs Gábor: A „D" típuscsoporthoz tartozó bélyegzők késői használata

Visnyovszki Gábor: Bélyeggyűjtés, érték, érdek

A Philatelica 15 éve (Repertórium)

Figyelmébe ajánljuk

Idegen nyelvű tartalom

A MAGYAR BÉLYEGGYŰJTŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
TUDOMÁNYOS KÖZLÖNYE
BUDAPEST VI., VÖRÖSMARTY U. 65.
FELELŐS SZERKESZTŐ: SURÁNYI LÁSZLÓ
SZERKESZTŐK: HRABÁL LÁSZLÓ ÉS VISNYOVSZKI GÁBOR
FELELŐS KIADÓ: KISS ERNŐ
XVI. ÉVFOLYAM

Tizenöt év

SURÁNYI LÁSZLÓ

Tudományos közlönyünk létrejöttének 15. születésnapját ünnepeljük. Megállapíthatjuk, hogy híven teljesíti azt a feladatát, amellyel a MABÉOSZ elnöksége a létrehozó határozattal megbízta. Nevezetesen: folytassa és egészítse ki azt a kutató tevékenységet, amelyet a Magyar Bélyegek Monográfiája évekkel előbb elkezdett.

A szerkesztők fő célja az volt, hogy a gyűjtést klasszikus módszerekkel népszerűsítsék és fejlesszék, ugyanakkor szorgalmazzák azoknak a fehér foltoknak a feltérképezését, amelyek feldolgozására nem kerülhetett sor a Monográfia köteteiben. Amikor a klasszikus (hagyományos) gyűjtői módszereket követve első éveinkben közreadta a lap a legújabb, de egynemű kutatási eredményeket, elkövette azt a hibát, hogy egymást követő számaiban csak szűk köröket érdeklő ívrekonstrukciós feldolgozásokat közölt. Ez a gyakorlat leszűkítette az olvasótábort.

Amikor 1981-ben számot adtunk tízéves tevékenységünkről, akkor a 19 számban 19 szerzőtől 49 tanulmányról tudtunk beszámolni. Meg kell jegyeznünk, hogy e tanulmányok kétharmad része az 1900 előtti kiadásokkal, illetve postatörténettel foglalkozott. Nagy eredményként ismerhetjük el ma is ezt a tevékenységet, mivel hazánkban nem volt és ma sincs más fórum, amely helyt adhatna hosszabb lélegzetű és tudományos apparátussal feldolgozott tanulmányoknak. Mégis figyelembe kellett vennünk azt, hogy a fentiek mellett sok egyéb gyűjtési területtel és módszerrel kell megismertetnünk a gyűjtőket, amelyekhez ma még könnyebben férhetnek hozzá, másrészt azoknak a helyes módszereknek alkalmazását, melyekkel megmenthetők az elhanyagolt vagy eddig fel sem ismert fontos filatéliai és postatörténeti objektumok.

A tartalmi arányokat az utóbbi 5 évben sikerült megfordítanunk az 1900 utáni és a legmodernebb postatörténet javára. Szinte a gyűjtés margórája kiszorult helyzetből eredményesen népszerűsítettünk olyan „új gyűjtési területeket" mint a díjjegyesek, a tábori posták és az úgynevezett megszállási helyi kiadások. Eredményeink ellenére nem tudtuk elég hatásfokkal népszerűsíteni a legtöbb kutatási lehetőséget kínáló és ma még elég nagy tömegben fellelhető levélborítékrajzú és a turulos bélyegkiadásainkat. E téren az irodalom közreadásán kívül sok tennivalója van az egész magyar gyűjtői társadalomnak, de elsősorban a körök tapasztalt vezetőinek.

Kezdeti lépéseket tettünk a bélyegnek, mint a postai forgalmat segítő eszköznek, a bérmentesítések gyűjtésének népszerűsítésére. Célunk annak bizonyítása, hogy a használatlan bélyegek, a tükörsima gumizás (ezek árainak és nem értékének) hajszolása mellett, ha nem fordítunk gondot a tényleges forga-

lomban előforduló és rendkívül változatos bérmentesítési érdekességek megbecsülésére, nagy értékeink mehetnek veszendőbe.

Az „új területek", a fehér foltok feltérképezésében és az eredmények közreadásánál talán a legnagyobb eredményt ott értük el, hogy az évente mindössze kétszer megjelenő közlönyünk köré tömöríteni tudtunk egy olyan magot, amelyre támaszkodva hozzáláthattunk a magyar bélyegek speciálkatalógusához, „A magyar bélyegek kézikönyve" megírásához és kiadatásához.

Az első 10 évvel szemben már 40 szerzőről számolhatunk be (köztük 7 külföldi). Közöltünk 102 tanulmányt mintegy 1200 oldalon. Ugyanakkor éppen ebben az utóbbi időben kellett búcsút vennünk olyan elismert és nagytekintélyű kutatóktól, mint Madarász Gyula, Pákozdi László és dr. Rend Ferenc. Elvesztésük, nagy tudásuk szinte pótolhatatlan. Mégis biztató, hogy mind több, a fiatalabb korosztályból kiemelkedő kutató filatelistát sikerült szerzőink között üdvözölnünk.

A Philatelica létrejöttének 15. évfordulója egybeesik a MABÉOSZ közgyűlésével. Közlönyünk szerkesztői, szerzői, amikor sikeres munkát kívánnak a közgyűlés minden küldöttének, támogatást kérnek a lap szélesebb körű megismertetéséhez. Bélyeggyűjtésünk csak akkor fejlődhet tovább, ha a tagság megismerkedik a gyűjtési témákat feldolgozó irodalommal. A Philatelica az ismeretterjesztésnek ezt a feladatát vállalja magára továbbra is.

KÉSZPÉNZÉRT VÁSÁROLOK LUXUS MINŐSÉGŰ KLASSZIKUS BÉLYEGET

minden változatban, a világ bármely országából!



LEVELEK, LEVÉLDARABOK
különösen érdekelnek

„KALOCSA" teljes bélyegzésért
50% felárat fizetek!

LACZA LÁSZLÓ bélyegkereskedő 1056 Budapest, Váci u. 63.

Új adatok posta- és helytörténeti gyűjtemények összeállításához

SIPOS JÓZSEFNÉ

A postatörténeti gyűjtemények feldolgozásánál, helytörténeti anyagoknál és bélyegzéseknél fontos adatok lehetnek a feldolgozott terület postahivatalainak működésével — nyitásával, zárásával, szüneteltetésével — kapcsolatos időpontok. Az első napi, vagy legkorábbi, valamint utolsó napi, vagy későbbi dátummal ismert küldemények gyakran ritkaságként számontartott filatéliai darabok.

Napjainkban a gyűjtő, ha postahivatalokkal kapcsolatos adatokat keres, leggyakrabban a postai rendeletek gyűjteményét, vagy a helységnévtárakat használja. A postahivatali kezelési bélyegzőkkel foglalkozó katalógusok szerzői is ezekre a forrásmunkákra támaszkodtak, segítségül vették a küldeményekről ismert adatokat, valamint a posta- és államigazgatási térképeket.

Dr. Edwin Müller osztrák filatelista kutató munkáiban az osztrák levéltárakban talált dokumentumokat is felhasználta. Bélyegzéskatalógusaiban az osztrák igazgatás területén felállított, valamint a katonai határőrvidéken életre hívott postahivatalok megnyitásának időpontjaként nagyrészben a dokumentumokból ismert tényleges időpontot közli. A magyar postaigazgatás területén 1867. május 1. után nyitott postahivataloknál a postai rendeletek megjelenése napját hozza, mint a postahivatal működésének kezdetét. (Pl. Moslavina E. Müller szerint 1867. XI. 30-án nyitott, postarendeletben 1868. I. 7-i számban közölték nyitását. Ugyanígy Cadjavica postahivatal esetében). A fenti adatok az osztrák postaigazgatás értesítése után kerültek a magyar postaigazgatás megfelelő rendeletébe.

A később megjelent, postahivatali bélyegzésekkel foglalkozó katalógusok és a Magyar Bélyegek Monográfiája VI. kötete is a fent említett forrásmunkákat használta, így legtöbbször, mint nyitó adat, ezekben is a postai rendelet megjelenésének dátuma szerepel.

1867 előtt, az osztrák postaigazgatás által kiadott rendelvény lapokban egy-egy postahivatal működésében beállott változást külön rendeletként adták közre. (1. ábra) Ugyanígy történt a kiegyezést követően kiadott magyar rendelet lapban, ahol az első hónapokban egy-egy rendelet értesített a postahivatalok létesítéséről, megszüntetéséről. Itt pontos dátummal találjuk meg a postahivatalok tényleges nyitását, zárását. (2. ábra).

Későbbiekben az újonnan létesült hivatalok adatait összegyűjtötték, majd táblázatba foglalva adták ki. Első időszakban a magyar és osztrák postaigazgatás területén felállítottakat egy közös táblázatban (3. ábra), majd külön a cs. kir. és külön a m. kir. címszó alatt (4. ábra).

A táblázatok alatt, a hivatalok „forgalomkörei" mellett, a megszűnt és az újranyitott postahivatalokat

Errichtung einer k. k. Posterpedition zu Ruszt in Ungarn.

Zahl 365-26.

In der königl. Freistadt Ruszt im Königreiche Ungarn, Oedenburger Comitat, trat am 1. Jänner d. J. eine k. k. Postexpedition in Wirksamkeit, welche sich mit dem Brief- und Fahrpostdienste zu befassen hat und mit dem Postamte Oedenburg durch eine tägliche Botenfahrpost die Verbindung erhält.

In den inländischen Meilenweiser ist Ruszt mit dem Tarfelde Nr. 495 und mit der Entfernung, wie für Neusiedl am See, aufzunehmen; in dem General-Verzeichnisse der deutsch-österreichischen Postanstalten ist dagegen diesem Orte das Tarquadrat Nr. 983 beizusetzen.

Den Bestellungsbezirk der neuen Postanstalt bilden die Orte:

Mörbisch (Medgyes), Oggau, Oszlip, Ruszt, St. Margarethen.

Wien, den 11. Februar 1867.

1. ábra

Magyar kir. postahivatal felállitása Csik-Szent-Márton községben Erdélyországban.

4413/1146. 1867.

Folyó évi julius 1-én Erdélyországi Csik-Szent-Márton községben fenállott volt postahivatal ujra léptetett életbe, mely levél és kocsiposta szolgálatot teljesit, összeköttetését az ottan átvonuló Brassó, Gyergyo-Sz.-Miklósi mállia (Malle) és kocsiküldöncz, kocsi és postajáratok által nyeri.

Ezen uj postahivatal dijterülete és távolsága és kézbesitési kerület jegyzéke az 1863-iki rendelvényi lap 443 és a toldalék 505 megjelölve van.

Kelt Pesten 1867. augustus 2-én.

Errichtung des königl. ungar. Postamtes zu Csik-Szent-Márton in Siebenbürgen.

1867. 4412/1146.

Mit 1. Juli d. J. ist das zu Csik-Szent-Márton in Siebenbürgen bestandene Postamt wieder in Wirksamkeit gesetzt worden, welches sich mit dem Brief- und Fahrpostdienst befaßt, und seine Verbindung mittelst der dort durchpassirenden Malle und Bodenfahrten zwischen Kronstadt und Gyergyo-Sz.-Miklós erhält.

Die Nummer des Tarfeldes und Tarquadrates, dann der Entfernung und das Verzeichniß des Bestellungsbezirkes dieser Postanstalt in dem Verordnungsblatte vom J. 1863 Seite 443 und Anhang Seite 505 enthalten.

Pest, am 1. August 1867.

2. ábra

is közölték. (l. Postahivatalokat összefoglaló táblázat adatait)

Az Országos Levéltárban folytatott kutatások során számos olyan dokumentumot találtam, amely lehetővé tette egyes postahivatalok tényleges működésének meghatározását, ezen kívül találtam csekély postai forgalma miatt ismeretlen postahivatalt is.

Uj postaintézetek.

A következő helyeken uj postahivatalok léptek életbe.

Neue Postanstalten.

In den nachstehenden Orten sind neue Postanstalten in Wirksamkeit getreten.

A postahivatal neve / Name des Postamtes	Ország, megye vagy kerület / Land, Comitat oder Kreis	Belföldi dijterület / Inl. Taxfd.	Külföldi dijnégyszög / Ausl. Taxquadrat	Távolság mint / Entfernung wie für	Közlekedik / Erhält die Verbindung mittelst: a postajárat neme / Gattung der Post	honnan / von	hova / nach
Ujkigyós	Békésmegye	750	1162	Csorvás	küldöncz	Ujkigyós	Csaba
Krompach	Szepesmegye	351	808	Gölnitz	„	Löcse	Rosnyó
Csikmö	Biharmegye	553	1078	Füzesgyarmat	„	Csikmö	Szeghalom
Tiszahegyes	Torontálm.	956	1298	Nagykikinda	„	Tiszahegyes	Nagykikinda
Krasic	Horvátország	899	1330	Netratic	„	Krasica	Jaska
Vivodina	„	899	1329	Netratic	„	Vivodina	Krasic
Pisarovina	„	900	1331	Stupnik	„	Pisarovina	Jaska
Ribnik	„	899	1329	Netratic	„	Mörtling	Netratic
Olszan	Galicia	217	627	Dubiecko	küldöncz	Przemysl	Sanok
Dobrawitz	Csehország	32	516	Jungbunzlau	„	Lautschin	Jungbunzlau
Eberschwang	Felsöausztria	275	931	Ried	„	Eberschwang	Ried
Liebenau	„	282	840	Grossgerung	„	Waidersfeldn	Langschlag
Langschlag	Alsóausztria	282	840	Grossgerung	„	Grossgerung	Liebenau
Libschitz	Csehország	34	558	Rostok	„	Libschitz	Vaspálya u.o.
Kuttenthal	„	32	559	Jungbunzlau	„	Kuttenthal	„

3. ábra

A m. kir. postaterületen.

A postahivatal neve / Name des Postamtes	Ország, megye vagy kerület / Land, Comitat oder Kreis	Belföldi dijterület / Inl. Taxfd.	Külföldi dijnégyszög. / Ausl. Taxquadrat.	Távolság mint / Entfernung wie für	Közlekedik / Erhält die Verbindung mittelst: a postajárat neme / Gattung der Post	honnan / von	hova / nach
Mali-Bukovec	Körös	705	4810	Kottori	küldöncs	Mali Bukovecz	Ludbreg
Budinscina	Varasd	697	4882	Zlatár	„	Budinscina	Novimarov
Cavle	Fiume	890	5253	Fiume	Cariol és lovasp.	Károlyvár	Fiume
Velika	Pozsega	926	5217	Pozsega	küldöncz	Velika	Pozsega
Keszthely (pályaudvar)	Somogy	703	4582	Kiskomárom	vasut	Buda	Pragerhof
Gyügy*)	Nógrád	336	3745	Terény	küldöncz-posta	Ipolyság	Ó-Zólyom
Merkopolj	Fiume	891	5255	Lokve	„	Merkopolj	Lokve
Duleo	Krassó	972	5185	Lugos	„	Duleo	Furlog
Udvard	Komárom	508	3809	Érsekujvár	vasut	Pest	Bécs
Podsused	Zágráb	897	5029	Zágráb	„	Steinbrück	Sissek
Molnári	Vas	504	4334	Rábahidvég	„	Bécs	N.-Kanizsa
Bokszeg	Arad	765	4606	Borosjenö	malle	Arad	Buttyin
Offenbánya	Alsó-Fehér	778	4691	Topanfalva	küldöncz	Offenbánya	Abr.-bánya
			A cs. kir. postaterületen.				
Karlstetten	Al.-Austr.	296	3661	Statzendorf	gyalogküldöncz	Karlstetten	St. Pölten
Arnsdorf	Csehorsz.	15	2644	Tetschen	„	Arnsdorf	Tetschen
Slabota	„	23	2843	Rakonitz	„	Slabetz	Rakonitz
Swoisitz	„	36	2849	Planian	„	Swoisitz	Kaurim
Krasiczyn	Gácsorsz.	217	2938	Olszany	„	Krasiczyn	Przemysl

4. ábra

Változási Kimutatások

A magyar postaigazgatóságok időszakonként összesítő kimutatásba foglalták a területükön működő postahivatalok létszámában, kezelésében, forgalmi körében beálló változásokat. Ebben a postahivatalok létesítését és arra vonatkozó pontos adatokat is megtaláljuk. Ezt a Földmívelés Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztériumhoz terjesztették fel.

Az ábrán bemutatott részletben pl. láthatjuk, hogy UDVARI postahivatal 2236. sz. hivatalként, 5055/331. sz. rendelettel, 1867. VIII. 1-én kezdte meg tényleges működését, kinevezett postamester Holczer Mihály volt, havi 120 Ft fizetéssel. A „x 10" jelölés utal arra, hogy a rendelvénylap 10. számában tervezik a változások közlését (5. ábra).

Mint az előzményben már említettem az egy időszakban nyitott postahivatalok adatai havonta, vagy még később kerültek be a Postai Rendeletek Tárába (továbbiakban PRT). A megtalált változási kimutatásokból ismert adatokat összehasonlítva a később közölt rendeletekkel ez igazoltnak látszik.

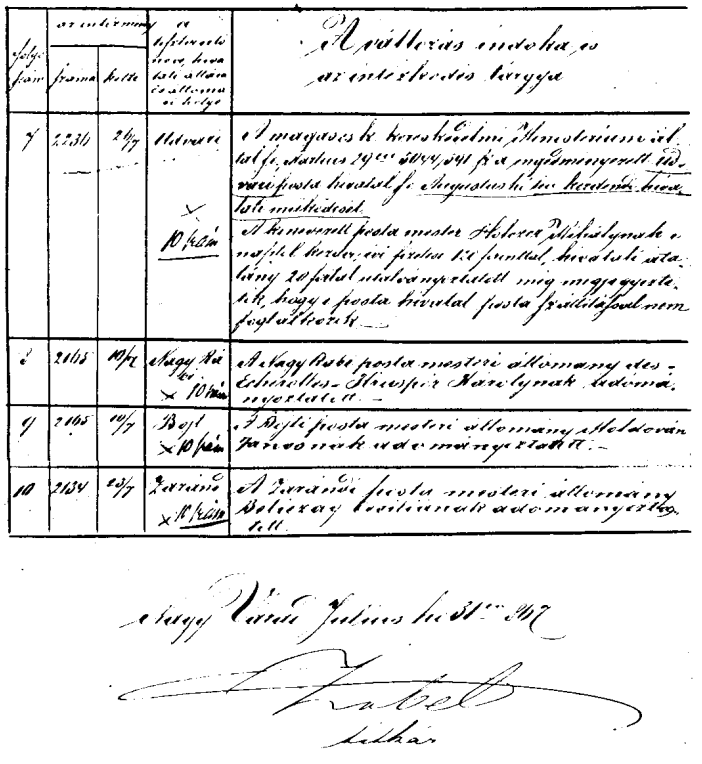
UDVARI, tényleges nyitás 1867. VIII. 1 -én, a rendelet megjelenése X. 30.

BÁCSFÖLDVÁR, tényleges nyitás IX. 20-án, a rendelet megjelenése X. 1-én

BARCS, tényleges nyitás VIII. 21-én, a rendelet megjelenése VIII. 31-én

NAGY-KÖVERES, tényleges nyitás VII. 22-én, a rendelet megjelenése X. 13-án

A PRT és a „Változási kimutatás" adatait pontosíthatjuk még a Földmívelés Ipar- és Kereskedelemügyi Minisztérium 1870 évi költségvetése és zárszámadása mellett talált, újonnan nyitott postahivatalokat összefoglaló 1867, 1868 és 1869. évi „Jegyzék"eivel.

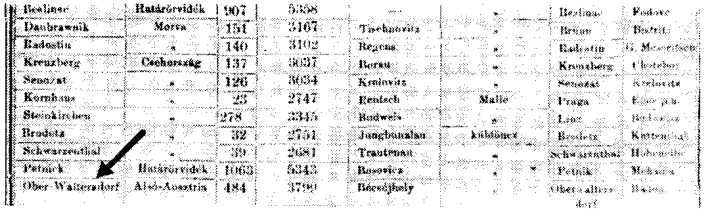


5. ábra

A helynevek írásmódjának, a jelölt megye államigazgatási hovatartozásának pontosításánál hasznosítható, hogy a jegyzékben szerepel a PRT-ben nem közölt postahivatal is:

Alvinczi p. u. (Alsófehér)
Gödöllő-udvari posta

Nem szerepelnek a „Jegyzék"-en a Horvát-Szlavón területek postahivatalai, valamint természetesen a Határőrvidéken felállítottak, amelyek később kerültek a magyar postaigazgatás irányítása alá. Az 1868. évi jegyzék adatait véve alapul, általánosan megálla-



Beslinec	Határőrvidék	907	5358	—	-	—	Beslinec	Fodove
Daubrawnik	Morva	151	3167	Tischnowitz	-	-	Brünn	Brezitz
Badostin	-	140	3102	Regens	-	-	Badostin	G. Meseritsch
Kreuzberg	Csehország	137	3037	Beraun	-	-	Kremberg	Chotebor
Senozat	-	126	3034	Kreinwitz	-	-	Senozat	Kreiowitz
Kornhaus	-	25	2747	Rentsch	Malic	-	Prag	Kopy pole
Steinkirchen	-	278	3345	Budweis	-	-	Linz	Budweiss
Brodetz	-	32	2751	Junghunglau	kiblöncz	-	Brodetz	Kattowitz
Schwarzenthal	-	39	2681	Trautenau	-	-	Schwarzthal	Hohenelbe
Petnick	Határőrvidék	1063	5345	Rossvica	-	-	Petnik	Mehadia
Ober Walterstorf	Alsó-Ausztria	484	3799	Bécsújhely	-	-	Ober-altenberg	Baden

6. ábra

pítható, hogy a jegyzéken jelölt megyei, illetve széki hovatartozás gyakran nem egyezik a PRT-ben közölt adatokkal.

Jegyzék	PRT
Grénicz (Szepes)	Gránicz (Gömör)
Tárnok (Pest)	Tárnok (Székesfehérvár)
Gesztély (Zemplén)	Gesztely (Abaúj)
Németságh (Arad)	Németságh (Temes)

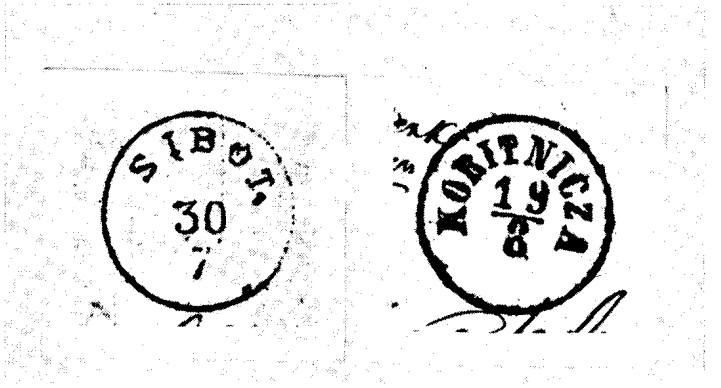
Vannak PRT-ben közölt, de a jegyzékre fel nem vettek:

Sellye (Somogy)
Less (Bihar)

Az 1867. és 1869. évi jegyzék adatai is összehasonlíthatók a PRT-ben közöltekkel (l. postahivatalokat összefoglaló jegyzék).

A PRT és a jegyzék adatainak ismeretében — a tényleges időpont hiánya ellenére — a két adat összevetésével tisztázni lehet az év végén nyitott hivatalok működését.

A PRT 1869. II. 14. számában közölt, de az 1868. évi jegyzéken szereplő postahivatalok természetesen már év végével kinyitottak (felsorolás a jegyzék sorszáma szerint).



7. ábra *7/a. ábra*

92 Alsózsolca
101 Bikity
112 Bogáros
116 Csonoplya
116 Darány
128 Feled
132 Fericanci
157 Kápolnás
164 Konop
167 Kőröstarján
176 Madaras
183 Martonyos
222 Pápateszér
232 Rácz Militics
238 Rum
254 Szerbóka
276 Vadkert
286 Verbó

Óbéba és Stefanföld postahivatalok a PRT szerint 1867. XII. 28. számban, mint új hivatal szerepelnek, de az Országos Levéltárban talált 1868. évi jegyzéken vették fel a hivatalokat.

Ober Waltersdorf (Alsó-Ausztria) nincs a postahivatalok jegyzékén, a PRT táblázata igazolja, hogy az osztrák igazgatás hivatala (6. ábra).

Ilyen összehasonlításos alapon határozhatók meg az 1870. III. 7-i rendelettárban közölt postahivatalok, amelyek nagyrésze szintén 1869 végén nyitott.

Mindezek az adatok azt igazolják, hogy a postahivatalok tényleges vagy esetleges legközelebbi megnyitási időpontját sajnos még ma is csak több adat egyeztetésével lehet pontosítani.

Beutazási naplók

Az 1867-ben függetlenné vált Magyar Postaigazgatás felügyeletét ellátó Földmívelés Ipar- és Kereskedelmi Minisztérium postaigazgatókat bízott meg azzal a feladattal, hogy az 1864 óta nem ellenőrzött igazgatási kerületeket beutazzák és tapasztalataikról számoljanak be.

Az ellenőrzés eredményét „Beutazási napló"-ban foglalták össze, ezek között szereepel a hivatal működési rendje, esetleges szüneteltetés, a postahivatal jellege. Az ellenőrzött hivatalok között találtam a katalógusokban ismeretlen postahivatalt is. Például: Bükk (Sopron) postahivatal 1867. VII. 12. helyett csak VII. 21-én nyitott ki, mert a mérföldmutatókat nem kapta meg időben.

Csíkszentmárton (Csík) postahivatal a z/4413/1146. sz. ügyirat alapján kinyitott. Korábban már működő postahivatal volt, de a beutazási napló megadta a választ, 1864. IX. 14—1867. VII. 1. között ideiglenesen szünetelt.

Gyala (Torontál) postahivatal újranyitásáról is találtam iratot, 1867. VIII. 21-én nyitott, de az időszaki szüneteltetését nem említi a beutazási napló.

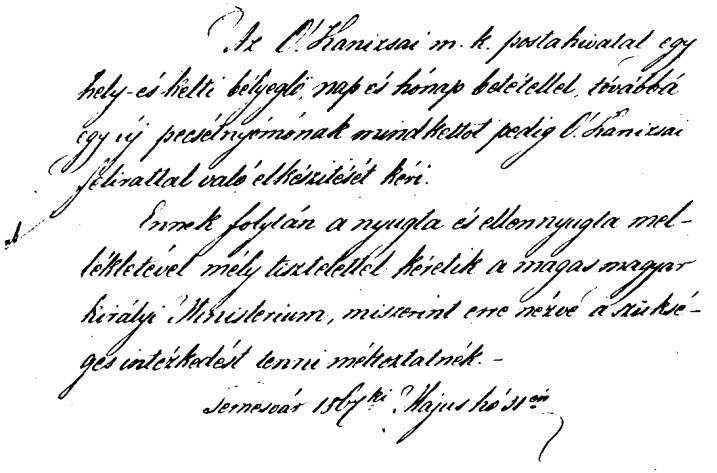
Sibót (Szászvárosszék) hivatal 1869. VII. 8-án megszűnt, Alkenyérhez csatolták (7. ábra).

Monostor (Temes) hivatal 1868. VI. 10-én ORCZIFALVA nevet vette fel.

Bányabük (Torda) postahivatalt a katalógusok nem ismerik (15. ábra).

Koritnyicza (Liptó) postahivatal területén állandó lakos nem volt, fürdőidényben heti négy alkalommal vitték el a postát, 1867. V. 15. és IX. 15. között (adat a beutazási naplóból, 7/a ábra).

Összefoglalva: a postahivatalok működésével kapcsolatos adatokat a postarendeletekből, a hivatali lis-



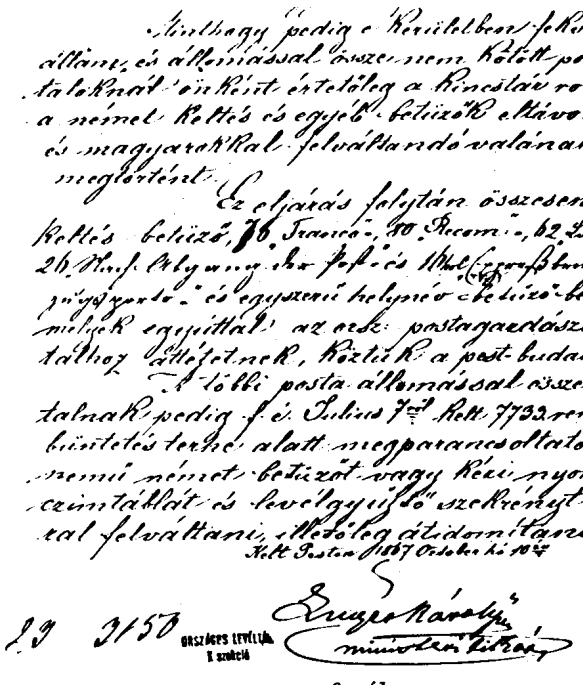
8. ábra

táról, a „Beutazási napló"-ból, valamint a korábbi kutatási eredményekből pontosítani lehet. Ebben segítettek még a postahivatali bélyegzők elkészítésével, számlázásával kapcsolatban megtalált dokumentumok is.

A postakezelési bélyegzőkkel kapcsolatban talált új adatok

A postakezelési bélyegzők használatba vételének meghatározásához az új postahivatalok kinyitásának ideje, valamint a gyűjtői kézben levő levelek és bélyegzett bélyegek adtak segítséget. Ez utóbbiaknál, ha évszámos bélyegzőt alkalmaztak; a leveleknél a levél keltezése is.

Az Országos Levéltár „Posta" jelzetű anyagában megtalált iratok, az új bélyegzők számlái segítségével a bélyegzők gyártásának időpontját meg lehetett határozni. Ó Kanizsa postahivatal 1867. V. 31-i levelében megrendel egy nap és hónap betéttel ellátott „hely- és kelti" bélyegzőt, valamint egy vésett pecsétnyomót, mindkettőt „Ó Kanizsa" felirattal. Megren-



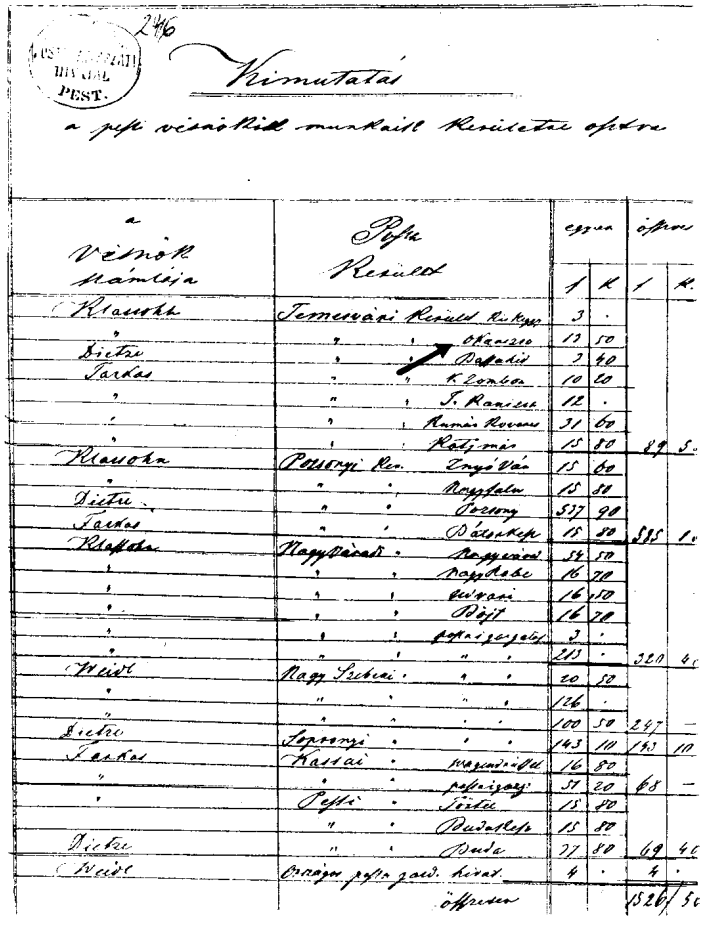
9. ábra

delése igazolja, hogy 1867-ben új, magyar feliratú bélyegzőt kapott. (8. ábra)

Luger Károly, miniszteri titkár, a Pesti Postaigazgatóság vezetője jelentésében beszámol az alábbiakról:

„Minthogy pedig a kerületben fekvő egyéb állam és állomással össze nem kötött postahivataloknál önként értetőleg a kincstár rovására a német-keltes és egyéb betűzők eltávolítandó és magyarokkal felváltandó valának, ez is megtörtént."

Levelében közli az átalakított bélyegzők darabszámát és féleségét, valamint azt, hogy „Július 7-ről kelt, 7733 rendelettel büntetés terhe alatt megparancsoltatott, minden nemű német betűzőt, vagy kézi nyomót, úgy címtáblát és levélgyűjtő szekrényt magyarral felváltani, illetőleg átidomítani." (9. ábra)



10. ábra

Az 5076/1331/1867. sz. ügyirat — 246. benyújtott — „Kimutatása" a pesti vésnökök által az egyes postaigazgatások részére készített munkákat részletezi. A jegyzéken levő adatok alapján megállapítható az, hogy hely- és kelet, vagy vésett pecsétnyomó átvéséről van-e szó. Látható az is, hogy az eddig általánosan ismert Klassohn cég mellett még három vés-

nök vett részt a bélyegzők átalakításában. A jegyzéken szerepel a korábban említett Ó Kanizsa postahivatal bélyegzője is, ami tehát 1867. augusztus 2-án elkészült (10. ábra).

A számlák adatait táblázatba foglaltam:

88	BARCS	1867	VIII.	30.	E	F
847	MEZŐPETERD	1867	VIII.	30.	E	F
1198	RAKASDIA	1867	VIII.	30.	—	F
556	IZSÉP	1867	VIII.	30.	—	F
585	KADARKÚT	1867	VIII.	30.	—	F
660	KALOCSA	1867	X.	2.	E	F
638	KIS KOMÁROM	1867	X.	2.	E	F
637	KISKÉR	1867	X.	2.	E	F
1187	NEUZINA	1867	X.	2.	D	F
96	BÁTORKESZ	1867	X.	2.	E	F
156	BOJT	1867	X.	2.	E	F
200	BUDAKESZ	1867	X.	2.	E	F
609	KATYMÁR	1867	X.	2.	D	F
635	KISHEGYES	1867	X.	2.	E	F
654	KIS ZOMBOR	1867	X.	2.	E	F
918	NAGYFALU	1867	X.	2.	D	F
941	NAGYKÖVÉRES	1867	X.	2.	E	F
956	NAGYRÁBÉ	1867	X.	2.	D	F
977	NAGYVÁRAD	1867	VI.	6.	—	F
1043	Ó KANIZSA	1867	VI.	2.	—	E
1169	POZSONY	1867	VI.	2.	—	E
1529	TÖRÖKKANIZSA	1867	VI.	6.	—	F
1311	TÖRTEL	1867	VI.	6.	—	F
1545	UDVARI	1867	VI.	6.	—	F
1692	ZNYOVÁRALJA	1867	VI.	6.	—	F
32/b	ALSÓKUBIN	1867	VI.	12.	—	F
129/b	BESZTERCEBÁNYA	1867	VI.	12.	—	F
668	KOMÁROM	1867	VIII.	30.	—	F
971	NAGYSZOMBAT	1867	VIII.	30.	—	F
1025	NYITRAZSÁMBOK-		VIII.	30.	—	F
	RÉT	1867	VIII.	30.	—	F
1024	NYITRA	1867	VIII.	30.	—	F
1266	SELMECBÁNYA	1867	VIII.	30.	E	F
1308	STOMFA	1867	VIII.	30.	—	F
1375	SZEMPCZ	1867	VIII.	30.	—	F
1534	TRENCSÉNY	1867	VIII.	30.	—	F
1537	TURÁNY	1867	VIII.	30.	E	F
1580	VÁG BESZTERCZE	1867	VIII.	30.	E	F
1705	ZSELÉZ	1867				

Az egyes számlák alapján kicserélt bélyegzőket vizsgálva megállapítható, hogy a VI. 2-án számlázottak még „E" típusban készültek. A VI. 6-i számlán hozott bélyegzők mind új hivatalok részére készültek, de már évszámos típusban. Ugyanígy a VIII. 30-án leszámlázottak. Ezek között Kis Zombor, Nagyvárad, Ó Kanizsa, Pozsony, Törökkanizsa postahivatalainak új évszámos bélyegző készült a régi „E" típus helyett.



11. ábra

A X. 2-án leszámlázott bélyegzők „E" típusról évszámosra, valamint „D" típusról évszámosra átalakítottak voltak.

A fentiek alapján következtethetünk, hogy az 1867. év végén már csak évszámos bélyegzők készültek.

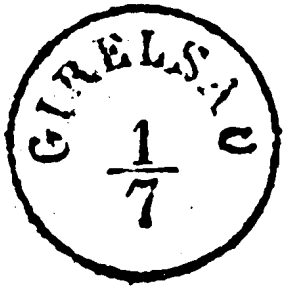
Turány és Nyitra, valamint Nyitrazsámbokrét az 1867. X. 2-i számla alapján új bélyegzőt kapott. Ezt igazolja az is, hogy a hivatali ellenőrzés idején vésett pecsétnyomót használtak a hivatalok, hely- és keletbélyegzőjük valószínű átalakítás alatt volt (11. ábra).

Vésett pecsétnyomók

Dr. Müller 1867. évi bélyegzőkatalógusában „Turány" feliratú bélyegzőt nem ismer (6472 sz.), Zlatev katalógus használatát 1870-ben jelöli.

Müller katalógus és dr. Zlatev I. is 1867-ből ismer Nyitra feliratú bélyegzőt.

Nyitrazsámbokrét-et E. Müller 1686-tól, dr. Zlatev 1870-ből ismeri. A különböző időpontok arra utalnak,



12. ábra

hogy a szerzők az általuk bélyegen vagy küldeményen ismert legkorábbi időpontot jelölték. A megtalált számla az 1867. évi készítést igazolja, keresni kell tehát a legkorábbi felhasználást.

Beutazási naplóban talált bélyegzőlenyomatok

A postahivatalok 1867. évi ellenőrzésének befejezésekor, igazolásul a helyszínen használatban levő keletbélyegzőt ütötték be a naplóba. Ezek a lenyomatok is segítségemre voltak. Lehetőség nyílt:

a) a bélyegzők használati idejének meghatározására

b) ismeretlen bélyegzők megismerésére

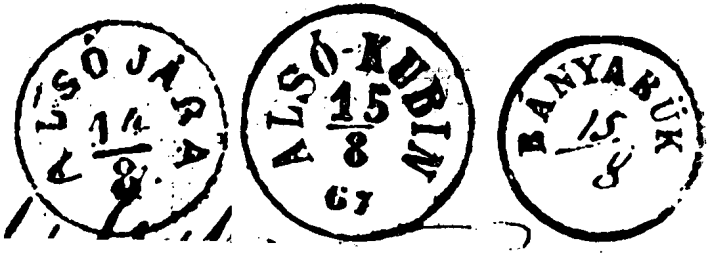
c) átvésések idejének meghatározására

d) a bélyegző feliratának pontosítására.

A SELMECZBÁNYA/Hontm feliratú bélyegzőt VIII. 22. dátummal ütötték be a naplóba. A vésnöki számla X. 2-i. Ez az adat is támpont ahhoz, hogy mennyivel előbb készülhettek a bélyegzők.

GIRELSAU (Fenyőfalva) feliratú bélyegzőt a Müller és Zlatev katalógus (1867—68) nem ismeri. A naplóban még használták, ritka lehet küldeményen ebből az évből (12. ábra).

ALSÓ JÁRA postahivatal bélyegzőjén a szöveg kötőjel nélküli (13. ábra).



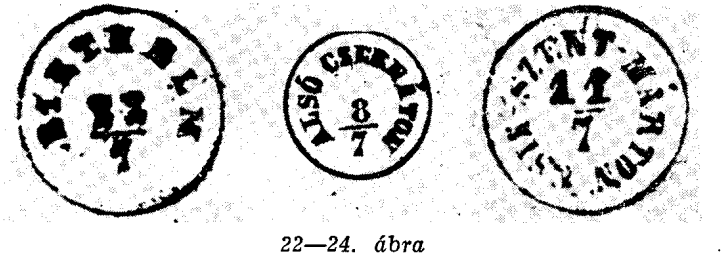
13—15. ábra



16—18. ábra



19—21. ábra



22—24. ábra



25. ábra

ALSÓ-KUBIN 67 feliratú bélyegzőt E. Müller 1868-tól ismer, a Zlatev katalógus pedig ALSÓKUBIN/ÁRVA felirattal hozza. (14. ábra.)

BÁNYABÜK postahivatal kézzel írt dátumos bélyegzőt alkalmazott. E. Müller és Zlatev katalógusa nem ismeri a postahivatalt (15. ábra).

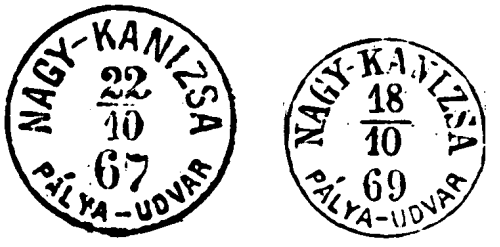
A naplóban „Nagyszeben-Kolozsvár málhaposta menettel, a postahivatalt megvizsgálván rendben találtam" megjegyzést írt a postai biztos.

BROSS (Szászváros) a kiegyezés után a német kiegészítő szöveggel ellátott — Bross in Siebenbürgen — helyett ismét a korábbi egykörös, díszes bélyegzőt vette használatba — az 1867. évi napló tanúsága szerint — amíg az új magyar feliratú bélyegzője elkészült. Biztos ritka 1867. évi bérmentesítésen (16. ábra).

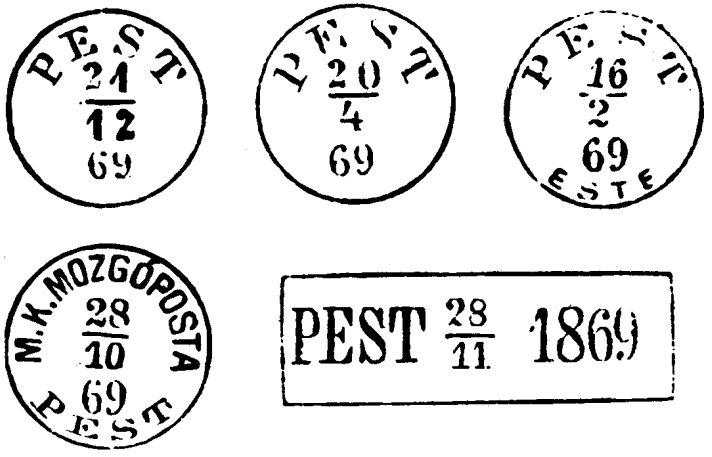
DILLN (Bélabánya) 1864. április 4-én nyitott. E. Müller az ábrán bemutatott naplóban használt bélyegzőjét katalógusa I. és II. kötetében nem szerepelteti. Nem találkozhatott postai forgalomban a lenyomattal. Zlatev katalógusa az új magyarnyelvű bélyegzőt 1871-ből ismeri. Dilln-t 1864-től vette fel. (17. ábra.)

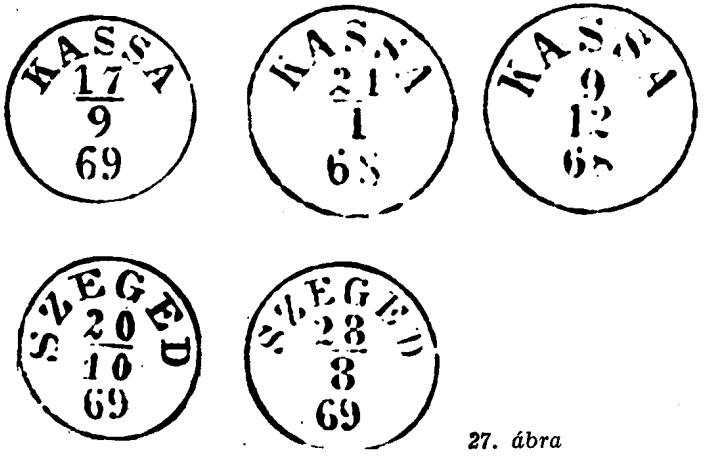
BESZTERCEBÁNYA/ZÓLYOM M. feliratú bélyegző helyett „BESZTERCZEBÁNYA 67"-tel készült el a VIII. 21-én alkalmazott, X. 2-án számlázott bélyegző. Müller ismerte a bélyegzőt (18. ábra).

HONIGBERG (Szászhermány) E. Müller katalógusában nincs felvéve, dr. Zlatev I. 1865-ből ismerte. Az új magyar feliratú „Hermány" bélyegző 1869-ben készült el. (19. ábra.)

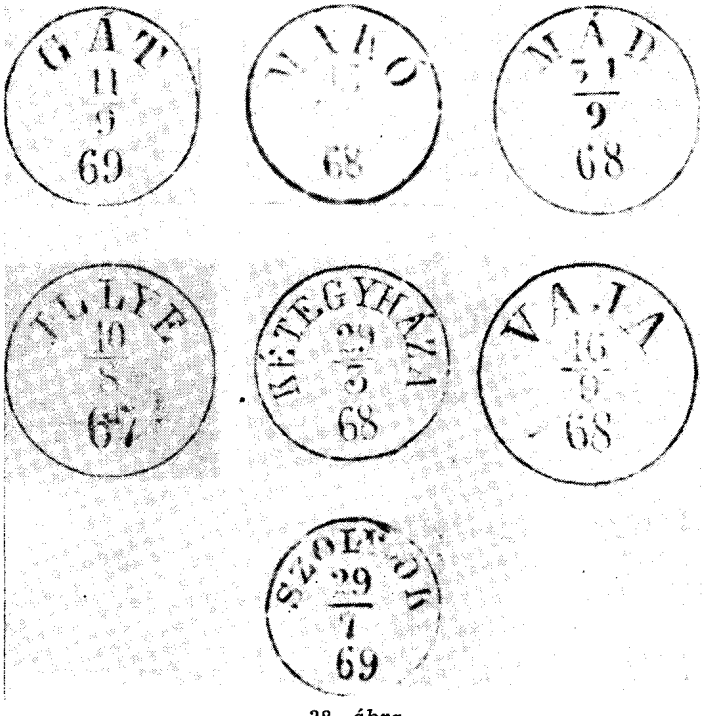


26. ábra

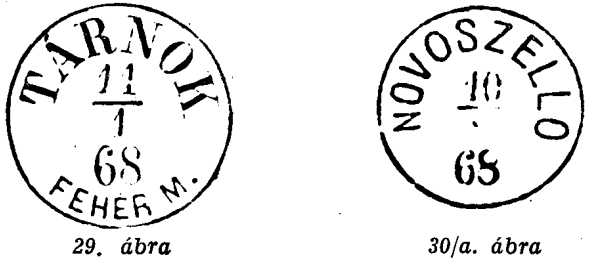




27. ábra



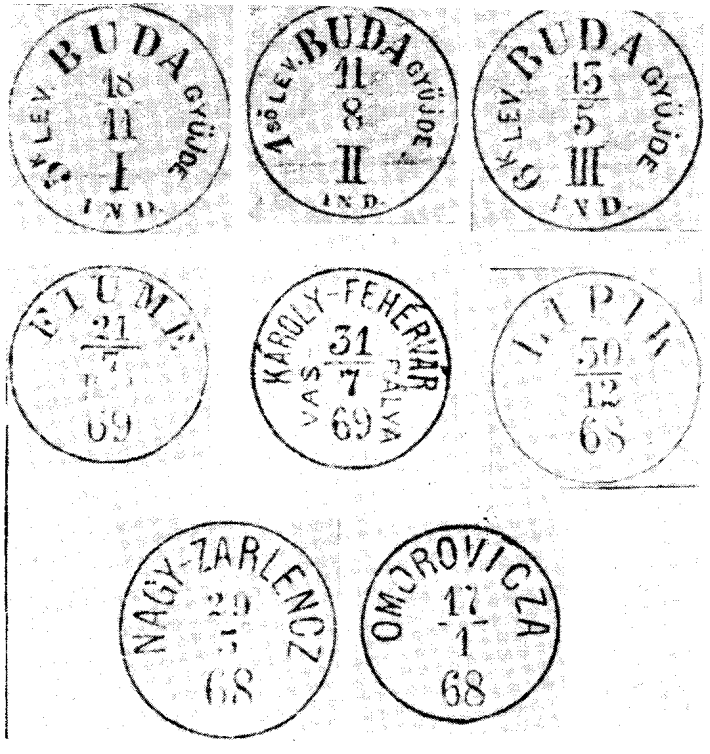
28. ábra



29. ábra

30/a. ábra

STEINBACH (Kőpatak) feliratú bélyegzővel E. Müller 1867-ből nem ismert bérmentesítést, a Zlatev katalógus 1867. évi használatát megkérdőjelezi. A napló adatai szerint pedig 1867-ben használatban volt. Bérmentesítésen igen ritka lehet (20. ábra).

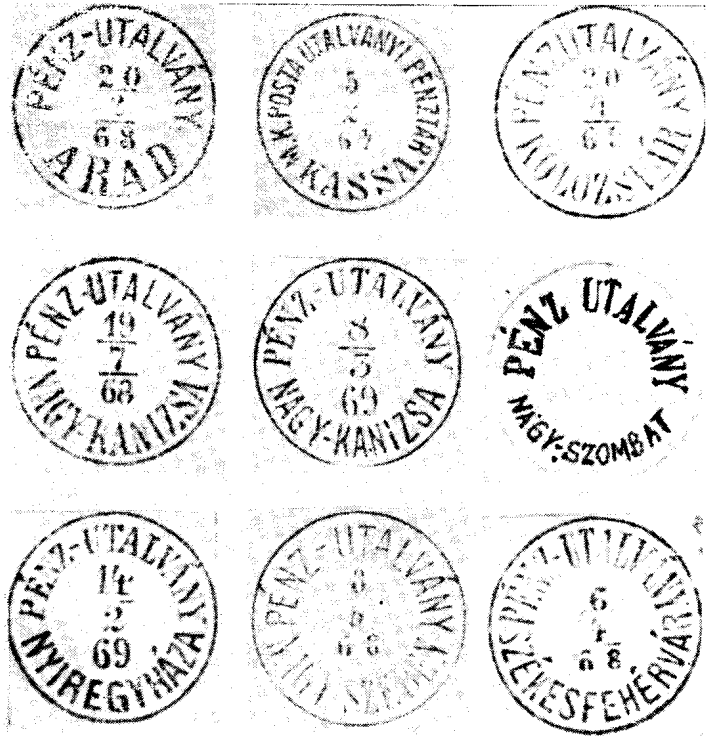


30. ábra

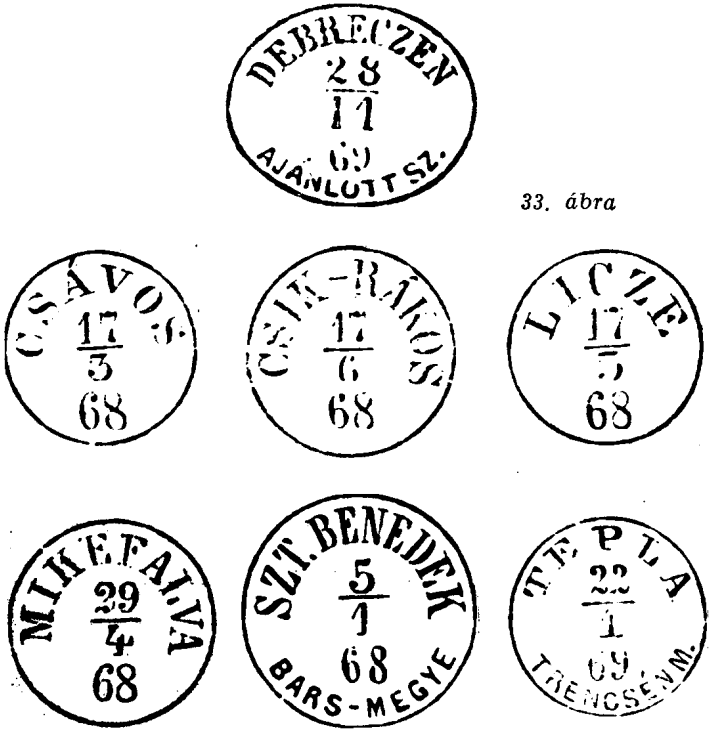


31. ábra

CSÁKTORNYA postahivatal, amíg az új magyarnyelvű bélyegzője elkészült, a korábbi magyar vonalbélyegzőjével együtt használta a németnyelvű bé-



32. ábra



33. ábra

34. ábra

lyegzőt a naplóban. Létezik-e vajon bérmentesítésen? (21. ábra.)

BERETHALOM német nyelvű bélyegzője helyesen BIRTHALM, a katalógusok BIRTHAELM-nek hozzák (22. ábra).

ALSÓ CSERNÁTON kötőjel nélkül ismert; a napló bélyegzőlenyomata igazolja (23. ábra).

CSIK-SZENT-MÁRTON felirattal a katalógusokban ismeretlen a hivatal bélyegzője (24. ábra).

KŐHALOM (Reps) megye nélküli évszámos bélyegzőjét már 1867. IX. 16-án használta a hivatal, a katalógusok 1868-ban jelölik alkalmazását. (25. ábra.)

NAGYKANIZSA pályaudvari postahivatal a „Beutazási napló" tanúsága szerint már 1867 végén megkapta évszámos bélyegzőjét. A Bélyegmúzeum rendelkezik egy „AZ ÖNÁLLÓ MAGYAR POSTA ELSŐ BÉLYEGZŐLENYOMATAI 1867—1869." c. gyűjteménnyel. A bélyegzőlenyomatok között található egy 1869-ben, kisebb méretben készült pályaudvari bélyegző is. A katalógusok csak egy „F" típust hoznak (26. ábra). Kérdés, használta-e a hivatal mindkét bélyegzőt?

A Magyar Bélyegek Monográfiája VI. kötetének szerzője, Kostyán Ákos az előszóban említi, hogy a

fent említett Bélyegmúzeum-i gyűjtemény mellett azonos, magánkézben levő próbanyomat gyűjteményeket a munkája során feldolgozta s ez nagy segítség volt számára.

A Monográfiában közölt adatokat egyeztettem a Bélyegmúzeum gyűjteményében levőkkel és arra az érdekes megállapításra jutottam, hogy a szerző nem minden esetben vette át az ott talált adatokat.*

A gyűjtemény és katalógusok adatait összehasonlítva számos eltérést lehett megállapítani; lehetőség nyílt:

— azonos helységek több méretben készült bélyegzőinek azonosítására (27. ábra)
— megye megjelöléssel katalogizált, de valójában enélkül készült bélyegzők (28. ábra) más megye megjelöléssel készült egyeztetésére (29. ábra)
— a bélyegzőfeliratok helyesírásának, elhelyezésének ellenőrzésére (30. ábra)
— a katalógusok által nem hozott bélyegzők előjegyzésére (31. ábra)
— utalványi pénztárak bélyegzőinek, kezelési bélyegzők azonosítására (32—33. ábra).

TRENCSÉN TEPLA, CSÁVOS, SZT. BENEDEK/BARS bélyegzők a Monográfiában (161. 92. és 159. oldal) azonos elnevezésben, típusban és használati évvel, LICZE és CSIK-RÁKOS más típusban és más használati évvel szerepel, MIKEFALVA pedig nem került felvételre. Ténylegesen e hivatalok csak későbbiekben nyitottak (l. Postahivatalok összefoglaló táblázata), csak a hely- és keletbélyegzőjük készült el 1868-ban. (34. ábra.)

* A szerkesztő megjegyzése:
Az annak idején „magánkézben levő gyűjtemény" már a Bélyegmúzeum birtokában van. Ez a gyűjtemény a Klassohn bélyegzőgyár korrektori példányaiból állt össze. Tartalmazza valamennyi hibásan elkészített lenyomatát, majd a kijavítottakét is. Tehát minden esetben az utóbbi lenyomat a tényleges adatközlő. Ebből a gyűjteményből származó lenyomatok kelet adatai *minden esetben a bélyegző elkészítésének és nem a használatba vételének adatait tartalmazzák.*

A megye nélküli (28. ábra) bélyegzőket megyével hozza, de más katalógusokkal szemben TÁRNOK Fejér megyével szerepel. (29. ábra.) Az utalványbélyegzők már 1868—69-ben elkészültek, valamennyi „F" típusban.

Gyakran a meglévő forrásmunkák adatait is újból kell vizsgálni. Legpontosabb forrás a tényleges anyag. Itt szeretném G. Ryan angliai filatelista segítségét megköszönni, aki gyűjteményével, az általa már gyűjtött adatokkal, a kérdéses időpontok, feliratok egyeztetésében segített.

Felhasználtam még a PRT 1867—1873. évi köteteit, az 1873, 1869. évi Helységnévtárakat, a korábban megjelent szakkatalógusok adatait, valamint a Bélyegmúzeum említett gyűjteményét. Magam gyűjteménnyel nem rendelkezem, így köszönettel veszem az itt közölt adatok igazolására, vagy cáfolására küldött, gyűjteményekben levő adatokat, amelyek csak a további pontosítást segítik.

KLASSZIKUS ÉS MODERN
BÉLYEGGYŰJTEMÉNYEKET,
RÉGI LEVELEKET, JOBB DARABOKAT

állandóan vásárolok

SZEKERES BENEDEK JÓZSEF
bélyegszaküzlet
1137 Budapest XIII., Katona József u. 2/e
Telefon: 129-350

Az 1867., 1868. és az 1869. években felállított postahivatalok jegyzéke

Sorszám és a postahivatal	Megye
1. Ajnácskő	Gömör
2. Apcz	Heves
3. Alsó Szopor	Szolnok
4. Bácsföldvár	Bács
5. Báránd	Bihar
6. Barcs	Somogy
7. Bátorkesz	Esztergom
8. Bőőd	Zemplén
9. Budakesz	Pest Pilis
10. Buzinka	Abaúj
11. Bük	Sopron
12. Bürkös	Felsőfehér
13. Cseszte	Pozson
14. Csík Szentmárton	Csíkszék
15. Dombrád	Szabolcs
16. Gattaja	Temes
17. Héthárs	Sáros
18. Hidegkút	Temes
19. Illye	Bihar
20. Izsép	Baranya
21. Kápolnok Monostor	Kővár
22. Katymár	Bács
23. Kenese	Veszprém
24. Kisalmás	Bereg
25. Kisfalud	Bereg
26. Kiskér	Bács
27. Kiskomárom	Zala
28. Kisterenne	Nógrád
29. Kocsolya	Tolna
30. Kölcse	Szatmár
31. Kunágota	Csanád
32. Mezőpeterd	Bihar
33. Mihályi	Sopron
34. Mindszent	Csongrád
35. Morvaszentjános	Pozson
36. Nadrág	Krassó
37. Nádújfalu	Heves
38. Nagybocskó	Mármaros
39. Nagyköveres	Temes
40. Nagylónya	Bereg
41. Nagyrábé	Bihar
42. Neuzina	Torontál
43. Palocsa	Sáros
44. Papfalva	Bihar
45. Péczel	Pest
46. Pencz	Nógrád
47. Perlak	Zala
48. Pletevnica	Požega
49. Pruszkau	Trencsén
50. Pest Terezváros	Pest
51. Pest Ferenczváros	Pest
52. Pest Józsefváros	Pest
53. Rakasdia	Krassó
54. Ravnagora	Fiume
55. Répczelak	Vas
56. Roman Bogsán	Krassó
57. Ruszt	Sopron
58. Salgótarján	Nógrád
59. Sibinj	Gradisca
60. Stoosz	Szepes
61. Sülelmed	Szolnok
62. Szentandrás	Temes
63. Szentelek	Vas
64. Szentjobb	Bihar
65. Szilasbalhás	Veszprém
66. Tarczal	Zemplén
67. Tarpa	Bereg
68. Tibold Darócz	Borsod
69. Tinnye	Pest
70. Törtel	Pest
71. Tusnád	Csíkszék
72. Udvari	Bihar
73. Újkécske	Pest
74. Vadkert	Pest
75. Valkány	Torontal
76. Váncsod	Bihar
77. Varsány	Veszprém
78. Vaskút	Bács
79. Veresmart	Ugocsa
80. Verpelét	Heves
81. Villány	Baranya
82. Wagendrüssel	Szepes
83. Zalaapáti	Zala
84. Zalaszentgrót	Zala
85. Zalaszentmihály	Zala
86. Zánka	Zala
87. Znióvárallya	Turócz

Sorszám és a postahivatal	Megye
1868	
88. Acsádszilvágy	Vas
89. Ákosfalva	Marosszék
90. Alvincz p.-udvar	Alsófehér
91. Algyő	Csongrád
92. Alsó Zsolcza	Borsod
93. Apátfalva	Borsod
94. Arad Szent Márton	Arad
95. Bajsa	Bács
96. Bázna (Felső Bajom)	Megyesszék
97. Bellus	Trencsén
98. Berzevicze	Sáros
99. Besenyő	Heves
100. Bilke	Mármaros
101. Bikity	Bács
102. Bodrog Keresztúr	Zemplén
103. Bojt	Bihar
104. Bogáros	Torontál
105. Branyicska	Hunyad
106. Bustyaháza	Mármaros
107. Butka	Zemplén
108. Buzita	Abaúj
109. Csaroda	Bereg
110. Csávos	Torontál
111. Csíkvár (Szabad Battyán)	Fehér
112. Csonoplya	Bács
113. Csökmő	Bihar
114. Czibakháza	Heves
115. Cziffer	Pozson
116. Darány	Somogy
117. Déda	Thorda
118. Dédes	Borsod
119. Denta	Temes
120. Devony	Bács
121. Diosgyőr	Borsod
122. Disznájo	Thorda
123. Dobrona	Zólyom
124. Dombegyháza	Csanád
125. Ecsed	Szatmár
126. Érd (Hamzsabég)	Fehér

Sorszám és a postahivatal	Megye
127. Ezeres	Krassó
128. Feled	Gömör
129. Felső Bátka	Gömör
130. Felső Szvidnik	Sáros
131. Felső Terény	Hont
132. Fericanci	Verőcze
133. Földes	Szabolcs
134. Gaád	Torontal
135. Gesztély	Zemplén
136. Gnezda	Szepes
137. Gödöllő udvari posta	Pest
138. Göncz	Abaúj
139. Grénicz	Szepes
140. Győrvár	Vas
141. Gyulavársánd	Arad
142. Hajós	Pest
143. Haraszti	Pest
144. Harkány	Baranya
145. Helpa	Gömör
146. Henczida	Bihar
147. Hévíz	Felsőfehér
148. Hibbe	Liptó
149. Homok	Szatmár
150. Jablonitz	Nyitra
151. Jákóhalma	Jászság
152. Jankovácz	Bács
153. Jászó	Abaúj
154. Jasztrabje	Trencsén
155. Isaszegh	Pest
156. Kadarkút	Somogy
157. Kápolnás	Krassó
158. Kemecse	Szabolcs
159. Kernyája	Bács
160. Kis Ősz	Torontál
161. Kis Oroszin	Torontál
162. Klopodia	Temes
163. Kolta	Komárom
164. Konop	Arad
165. Konyár	Bihar
166. Kőröstarcsa	Békés
167. Kőröstarján	Bihar
168. Kővárremete	Kővárvidék
169. Korompach	Szepes
170. Kurima	Sáros
171. Lality	Bács
172. Leibitz	Szepes
173. Lelesz	Zemplén
174. Lippik	Požega
175. Máád	Zemplén
176. Madaras	Bács
177. Magyarczernya	Torontál
178. Magyar Ittebo	Torontál
179. Marmaros Petrova	Mármaros
180. Marmaros Hosszúmező	Mármaros
181. Maros Illye	Hunyad
182. Martinskaves	Zágráb
183. Martonyos	Bács
184. Megyasszó	Zemplén
185. Menhard	Szepes
186. Mező Laborcz	Zemplén
187. Monok	Zemplén
188. Mossótz	Thurocz
189. Murány	Gömör
190. Nágasd	Baranya
191. Nagy Almás	Kolos
192. Nagyfalu	Hont
193. Nagygaj	Temes
194. Nagygécz	Szatmár
195. Nagykálna	Bars
196. Nagy Kanizsa pályaudvar	Zala
197. Nagy Kereki	Bihar
198. Nagylévárd	Pozson
199. Nagy Lomnitz	Szepes
200. Nagymagyar	Pozson
201. Nagymajtény	Szathmár
202. Nagyősz	Torontál
203. Nagy Salló	Bars
204. Nagy Surány	Nyitra
205. Nagy Szalánez	Abaúj
206. Nagy Zorlencz	Krassó
207. Nákófalva	Torontál
208. Németi	Hont
209. Németság	Arad
210. Nyáradtő	Marosszék
211. Nyék	Sopron
212. Nyék	Fehér
213. Nyíracsád	Szabolcs
214. Obéba	Torontál
215. Obrovácz	Bács
216. Ohaj	Bars
217. Omoravicza	Bács
218. Orczyfalva	Temes
219. Oroszvár	Mosony
220. Osgyán	Gömör
221. Ottlaka	Arad
222. Pápateszér	Veszprém
223. Parád	Heves
224. Pázmánd	Fehér
225. Pest fiók posta a dol. számára	Pest
226. Polgárdi	Fehér
227. Pilis Csaba	Pest
228. Poljana	Pozsega
229. Polomka	Gömör
230. Poltár	Nógrád
231. Puszta Poó	Heves
232. Rácz Militics	Bács
233. Radosócz	Nyitra
234. Rajetz	Trencsén
235. Rigyicza	Bács
236. Rimaszécs	Gömör
237. Robogány	Bihar
238. Rum	Vas
239. Sajtény	Csanád
240. Sásd	Baranya
241. Seprős	Arad
242. Szeverin	Zágráb
243. Sipet	Temes
244. Somogy Sellye	Somogy
245. Stefansföld	Torontál
246. Sükösd	Pest
247. Svedlér	Szepes
248. Szaján	Torontál
249. Szaploncza	Mármaros
250. Szárafalva (Saravolla)	Torontál
251. Szécsény	Torontál
252. Szentmihály telke	Kolos
253. Szepes Remete	Szepes
254. Szerbboka	Torontál
255. Szilvás	Borsod
256. Szin	Abaúj
257. Szinna	Zemplén
258. Szucsán	Thurocz
259. Tápio Bicske	Pest
260. Tardosked	Nyitra

Sorszám és a postahivatal	Megye
261. Tárnok	Pest
262. Tass	Pest
263. Tiszadada	Szabolcs
264. Tisza Eszlár	Szabolcs
265. Tiszahegyes	Torontál
266. Tiszanána	Heves
267. Tisza Roff	Heves
268. Tolcsva	Zemplén
269. Tótlipcse	Zólyom
270. Totmegyer	Nyitra
271. Trsztena	Árva
272. Tura	Pest
273. Turoluka	Nyitra
274. Újkígyós	Békés
275. Vadász	Arad
276. Vadkert	Nógrád
277. Vadna	Borsod
278. Vaja	Szabolcs
279. Vaiszka	Bács
280. Varadia	Temes
281. Vári	Beregh
282. Varsolcz	Kraszna
283. Vásárút	Pozson
284. Velkopolje	Bars
285. Veprovacz	Bács
286. Verbó	Nyitra
287. Vereskő	Gömör
288. Vernár	Gömör
289. Vinica	Varasd
290. Visegrád	Pest
291. Visk	Mármaros
292. Zajzon	Brassószék
293. Zala szent Iván	Zala
294. Zboró	Sáros
295. Zsidóvár	Krassó

1869

Sorszám és a postahivatal	Megye
1. Acsa	Pest-Pilis
2. Akasztó	Pest-Solt
3. Almás	Torna
4. Bánok szt. György	Zala
5. Baracska	Bács
6. Bártfa fürdő	Sáros
7. Batina	Baranya
8. Beczkó	Trencsén
9. Bocsár	Torontál
10. Borsa	Mármaros
11. Borkút	Mármaros
12. Bölcske	Tolna
13. Bőős	Pozson
14. Brezova	Nyitra
15. Buda császárfürdő	Pest-Pilis
16. Bukin	Bács
17. Csap	Ung
18. Csépa	Heves
19. Csoknya	Somogy
20. Csököly	Liptó
21. Csurgó	Somogy
22. Dantova	Bács
23. Darány	Somogy
24. Dettva	Zólyom
25. Dombó	Mármaros
26. Duna szt. György	Tolna
27. Dragonic	Zágráb
28. Feketehegy	Bács
29. Feketeváros	Sopron
30. Felső Lövő	Vas
31. Filipova	Bács
32. Folva	Bács
33. Fülöpszállás	Kiskunság
34. Füzesabony	Heves
35. Gát	Bereg
36. Gyönk	Tolna
37. Hámor	Abaúj
38. Hédervár	Mosony
39. Hímesháza	Baranya
40. Hosszúpereszteg	Vas
41. Jász Alsó szt. György	Jászság
42. Jász Fényszaru	Jászság
43. Károlyfehérvár vasp.	Alsó-Fehér
44. Karácsond	Heves
45. Kécsa	Torontál
46. Kapolcs	Zala
47. Keczel	Pest Solt
48. Kenderes	Heves
49. Keresztúr	Bács
50. Kis Unyom	Vas
51. Kokova	Gömör
52. Kölesd	Tolna
53. Kömlöd	Komárom
54. Köveskálla	Zala
55. Kövesliget	Mármaros
56. Lajta szt. Miklós	Sopron
57. Lakocsa	Somogy
58. Lenti	Zala
59. Libetbánya	Zólyom
60. Luki	Trencsén
61. Mácsa	Arad
62. Málcza	Zemplén
63. Melsicz	Trencsén
64. Merkopály	Fiume
65. Mező Nagy Csán	Thorda
66. Mezőkeresztes	Borsod
67. Moha	Fehér
68. Monostorszeg	Bács
69. Monyorókerék	Vas
70. Nagyberki	Somogy
71. Nagyborosnyó	Háromszék
72. Nagyjécsa	Torontál
73. Nagy Jóka	Pozsony
74. Nagykapornok	Zala
75. Nagyrippény	Nyitra
76. Nagy Sáros	Sáros
77. Német Prona	Nyitra
78. Novosello	Bács
79. Nyero dugosello	Torontál
80. Nyarlókékes	Doboka
81. Ostffy Asszonyfa	Vas
82. Ozalj	Zágráb
83. Pacsér	Bács
84. Páczin	Zemplén
85. Pápateszér	Veszprém
86. Plavna	Bács
87. Pinczehely	Tolna
88. Podgorac	Verőcze
89. Ráczalmás	Fehér
90. Ratkó	Gömör
91. Remetemező	Szathmár
92. Rákoskeresztúr	Pest
93. Retteg	Középszolnok
94. Romhány	Nógrád
95. Rovné	Trencsén

Sorszám és a postahivatal	Megye
96. Sándorháza	Torontál
97. Starifarkasic	Zágráb
98. Szalónak	Vas
99. Svata Jana pod Turnum	Zágráb
100. Szantova	Bács
101. Székesút	Temes
102. Szent János (Mosony)	Mosony
103. Szépfalu	Temes
104. Szerb szt. Péter	Torontál
105. Tápió Györgye	Pest Solt
106. Tárnok	Zala
107. Tepla	Liptó
108. Tevel	Tolna
109. Tiszavárkony	Heves
110. Tisza szt. Miklós	Torontál
111. Torda	Bihar
112. Toti	Torontál
113. Turia	Bács
114. Turzovka	Liptó
115. Vámosgyörk	Heves
116. Vásárhely	Zemplén
117. Verbócz	Nyitra
118. Vittencz	Nyitra
119. Zámoly	Fehér
120. Zvecovo	Verőcze
121. Zsigárd	Pozsony

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK

Könyvismertetés

Die Ganzsachen der Ungarischen Volksrepublik. (a Magyar Népköztársaság díjjegyesei)

Kiadta a PHILATELISTENVERBAND im Kulturbund der DDR, Bezirkvorstand Halle, ARBEITSKREIS GANZSACHEN, Arbeitsmaterial 1984, 1—66, 73—96 oldal. Összeállította: Franz Stransky [Halle(S)], munkatársa Peter Girlich (Leipzig).

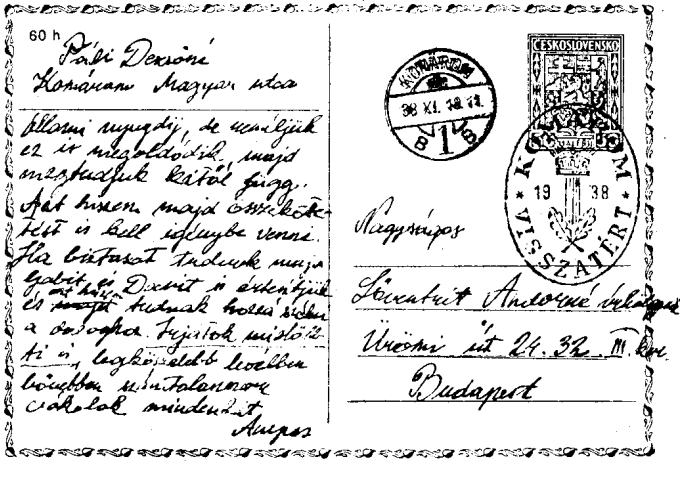
A füzetlen lapokból álló mű német nyelven tárgyalja a Magyar Királyi Posta, majd a Magyar Posta által kiadott díjjegyes nyomtatványokat 1869-től 1983 végéig. Az egyes kiadások felsorolása időrendbeli; számos ábra segíti az azonosíthatóságot.

A mű jó alapul szolgálhat ahhoz, hogy csak a német nyelvet ismerő gyűjtő magyar alapgyűjteményt építsen fel, melyre aztán ráépíthető egy részletesebb, specializált magyar gyűjtemény is. Az értékelés azonban nem a mi általunk ismert és használt arányoknak felel meg.

Hrabál László

FIGYELMÉBE AJÁNLJUK

Elmúlt számunkban közölt cikkünk kiegészítéseképpen a szerző, Voloncs Gábor egy díjjegyes levelezőlapot juttatott el hozzánk, utalva arra, hogy a csehszlovák bélyegek felhasználását engedélyező rendelet a díjjegyesekre is érvényes volt.



Felülnyomás magyar postai anyagon Székelyudvarhelyen 1944/45-ben

BALZSAY ÁGOSTON

Az utóbbi két évtizedben a hazai és külföldi filatelista szakírók igen sokat tettek annak érdekében, hogy — értesüléseik és a rendelkezésükre álló dokumentációk felhasználásával — ismertessék az Észak-Erdély-i Székelyudvarhelyen felülnyomott magyar postai értékcikkek történetét.

Ezt az ismeretanyagot, egy közelmúltban fellelt eredeti dokumentummal kiegészítve és az újabb kutatási eredmények hozzáadásával kívánjuk e tanulmányban bővíteni.

A felülnyomást követően elmúlt több mint negyven év alatt alkalmam nyílt néhány székelyudvarhelyi anyag megtekintésére: gyűjteményekben, cserére, eladásra kínálva, vagy kiállításon. Meglepő és elgondolkodtató tény, hogy az eredetileg 2—20 példányban felülnyomott igen ritka darabok mind gyakrabban „előfordulnak". Ezért feltétlenül szükséges a megtévesztően jól sikerült hamisítványok felismeréséhez az eredeti felülnyomás jellegzetességeinek és ívhelyeinek ismerete.

Az újabb kutatásaink során kialakított ívrekonstrukció, majd az ívtanulmány minden érdeklődőnek lehetőséget nyújt, hogy elkülöníthesse eredeti anyagától a hamisítványokat. Ez alapvető gyakorlati segítség, mivel a kiadás bélyegvizsgálata (prüfolása) az ívhely ismertetőjelek hiányában eddig nem lehetett megoldott.

*Előzmények**

A második világháború folyamán, Udvarhely megye területéről, már a szovjet és román alakulatok bevonulása előtt — 1944. október 12-ét megelőzően — a magyar posta értékcikkeit elszállították. Az ezt követően megjelent román postai szerveket pedig, visszarendelték. Ennek következtében — értékcikkek hiányában — még a működőképes posták is akadályozva voltak. Ezen a helyi hatóságok úgy kívántak segíteni, hogy előbb értékbélyegzőt, majd felülnyomott bélyegeket hoztak forgalomba.

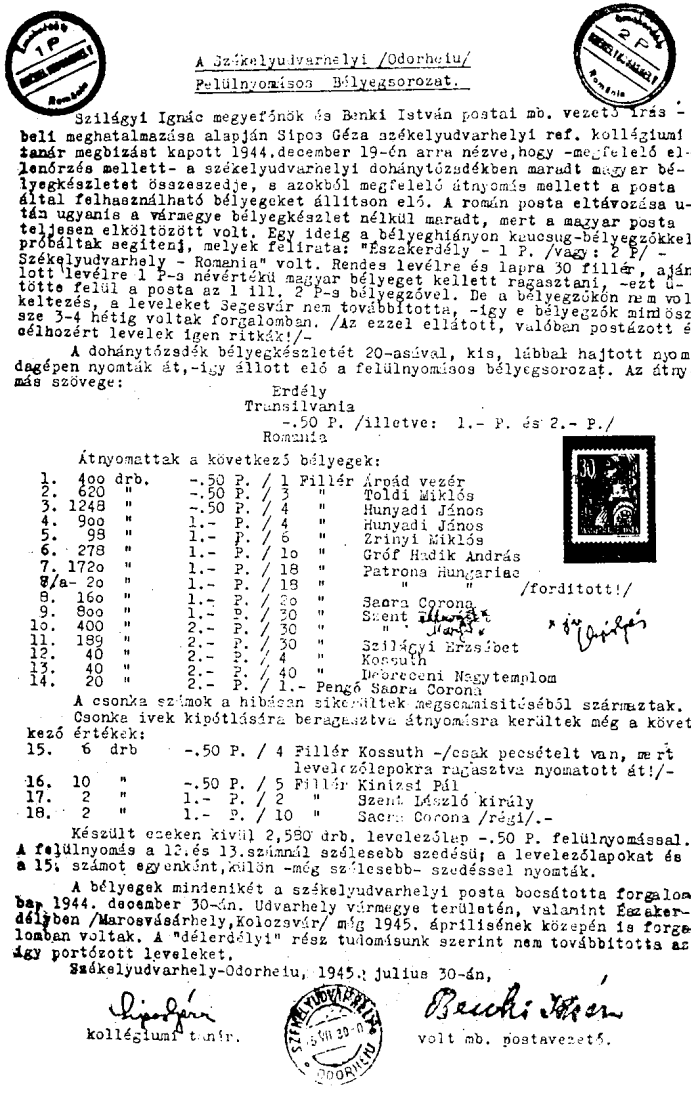
Az előbbieket, az 1. sz. ábrán bemutatott — eddig ismeretlen — okmányszerűen hitelesített leírásból követhetjük nyomon. (1. sz. ábra).

Az értékbélyegzők mindössze 3—4 hétig voltak használatban, a felülnyomott bélyegek kiadása előtt. Bérmentesítésre és a felülnyomás nélküli bélyegek érvénytelenítésére alkalmazták.

Az értékbélyegzők részletesebb ismertetésével — mivel az a készpénzbérmentesítés tárgyköréhez tar-

*A szorosan vett történeti előzmény ebben a témában is egyezik a szerző „Helyi bélyegkiadás Besztercén 1944—45-ben" c. tanulmányában irottakkal (Philatelica 85/1. sz. 29. o.) Ezért ennek újbóli közlésétől eltekintünk.

A szerkesztő



A Székelyudvarhelyi /Odorheiu/
Felülnyomásos Bélyegsorozat.

Szilágyi Ignác megyefőnök és Benki István postai mb. vezető írás - beli meghatalmazása alapján Sipos Géza székelyudvarhelyi ref. kollégiumi tanár megbízást kapott 1944.december 19-én arra nézve,hogy -megfelelő ellenőrzés mellett- a székelyudvarhelyi dohánytőzsdékben maradt magyar bélyegkészletet összeszedje, s azokból megfelelő átnyomás mellett a posta által felhasználható bélyegeket állitson elő. A román posta eltávozása után ugyanis a vármegye bélyegkészlet nélkül maradt, mert a magyar posta teljesen elköltözött volt. Egy ideig a bélyeghiányon kaucsug-bélyegzőkkel próbáltak segiteni, melyek felirata: "Északerdély - 1 P. /vagy : 2 P/ - Székelyudvarhely - Romania" volt. Rendes levélre és lapra 30 fillér, ajánlott levélre 1 P-s névértékü magyar bélyeget kellett ragasztani, -ezt ütötte felül a posta az 1 ill. 2 P-s bélyegzővel. De a bélyegzőkön nem volt keltezés, a leveleket Segesvár nem továbbította, -igy e bélyegzők mindössze 3-4 hétig voltak forgalomban. /Az ezzel ellátott, valóban postázott és célhozért levelek igen ritkák!/-

A dohánytőzsdék bélyegkészletét 20-asával, kis, lábbal hajtott nyomdagépen nyomták át,-igy állott elő a felülnyomásos bélyegsorozat. Az átnyomás szövege:

Erdély
Transilvania
-.50 P. /illetve: 1.- P. és 2.- P./
Romania

Átnyomattak a következő bélyegek:

1.	400 drb.	-.50 P.	/ 1	Fillér	Árpád vezér
2.	620 "	-.50 P.	/ 3	"	Toldi Miklós
3.	1248 "	-.50 P.	/ 4	"	Hunyadi János
4.	900 "	1.- P.	/ 4	"	Hunyadi János
5.	98 "	1.- P.	/ 6	"	Zrinyi Miklós
6.	278 "	1.- P.	/ 10	"	Gróf Hadik András
7.	1720 "	1.- P.	/ 18	"	Patrona Hungariae
8/a-	20 "	1.- P.	/ 18	"	" " /forditott!/
8.	160 "	1.- P.	/ 30	"	Sacra Corona
9.	800 "	1.- P.	/ 30	"	Szent [illegible]
10.	400 "	2.- P.	/ 30	"	" "
11.	189 "	2.- P.	/ 30	"	Szilágyi Erzsébet
12.	40 "	2.- P.	/ 4	"	Kossuth
13.	40 "	2.- P.	/ 40	"	Debreceni Nagytemplom
14.	20 "	2.- P.	/ 1.-		Pengő Sacra Corona

A csonka számok a hibásan sikerültek megsemmisitéséből származtak. Csonka ivek kipótlására beragasztva átnyomásra kerültek még a következő értékek:

15.	6 drb	-.50 P.	/ 4	Fillér	Kossuth -/csak pecsételt van, mert levelezőlapokra ragasztva nyomatott át!/-
16.	10 "	-.50 P.	/ 5	Fillér	Kinizsi Pál
17.	2 "	1.- P.	/ 2	"	Szent László király
18.	2 "	1.- P.	/ 10	"	Sacra Corona /régi/.-

Készült ezeken kivül 2,580 drb. levelezőlap -.50 P. felülnyomással. A felülnyomás a 12.és 13.számnál szélesebb szedésü; a levelezőlapokat és a 15. számot egyenként,külön -még szélesebb- szedéssel nyomták.

A bélyegek mindenikét a székelyudvarhelyi posta bocsátotta forgalomba 1944. december 30-án. Udvarhely vármegye területén, valamint Északerdélyben /Marosvásárhely,Kolozsvár/ még 1945. áprilisének közepén is forgalomban voltak. A "délerdélyi" rész tudomásunk szerint nem továbbitotta az igy portózott leveleket.

Székelyudvarhely-Odorheiu, 1945.: julius 30-án,

kollégiumi tanár. volt mb. postavezető.

1. ábra: Okmányszerűen hitelesített leírás a kiadásról

tozik — más alkalommal kívánunk foglalkozni. Előzetesen azonban tudnunk kell, hogy az eredeti értékbélyegzők lenyomata kékes-fekete színű volt.

A felülnyomás története

A vizsgált időszakban Udvarhely megye vezetői Kolozsvárott értekeztek, ahol szóbakerült a bélyegek hiánya is.

A helybeli trafikokban számottevő mennyiségű eladatlan bélyegkészlet és levelezőlap maradt és annak összegyűjtésére intézkedés történt. Még ebben az időszakban is fizetési eszköz volt a pengő, de annak értékromlása a postai díjszabás megváltoztatására kényszerítette a hatóságokat. A rendelkezésre álló értékcikkek alacsony névértéke csak rövid időre fedezhette volna a szükségletet.

Szilágyi Ignác megyefőnök és Benki István mb. postavezető, 1944. december 19-én írásbeli megbízást adott Sipos Géza helybeli ref. kollégiumi vallástanárnak, „hogy a székelyudvarhelyi trafikok magyar postabélyeg készletét beváltásra átvegye, s azokkal ismét elszámoljon", továbbá hogy a „bélyegek átvétele, azok felülnyomata és visszaszámolása rendőrhatósági ellenőrzés mellett kell, hogy megtörténjék."

A fenti idézetek az első legkorábbi írásos dokumentációból valók, amit 1944 december 31-i keltezéssel készített Sipos Géza a pénzügyi elszámoláshoz. (2. ábra.)

Kordokumentáltan bizonyított tehát, hogy az értékcikk begyűjtési akció, majd az új névértékre való felülnyomás és a bérmentesítésre történt felhasználás a helyi hivatalos szervek kezdeményezésére, azok jóváhagyásával lett végrehajtva, ennek következtében *helyi szükségkiadás* jött létre.

A megbízás értelmében Sipos G. és a rendőrhatóság részéről Orbán Imre detektív hat helybeli trafikból a táblázat szerinti postai értékcikkeket szedte össze. (2. ábra.)

TÁBLÁZAT A PÉLDÁNYSZÁMOKRÓL

Sor sz.	Trafikosok neve és címe Székelyudvarhelyen	Hadvezérek sorozatból / 1943 /										Ma.	Na.	Ko.	T.III	Lev.lap
		743 1 f	744 2 f	745 3 f	746 4 f	747 5 f	748 6 f	750 10 f	752 18 f	753 20 f	722 1 P	778 30 f	789 30 f	783 4 f	739 40 f	18 f
1	özv. Kovács Pálné Kossuth u.				1680				1140			1000				1143
2	Hollósy Sándor Orbán B.u.	50		50				90	120			150				400
3	Bánosné Sz. Emma Kossuth u.	375		587	100		98	110	250	70	20	30	200			307
4	Orbán Testvérek Batthyány tér				94			100	160					46	40	140
5	Varga Béla Bethlen u.	170			133				30			53				
6	Balási Ernő Kőkereszt tér		2		200	20			100	90						300
Begyűjtve összesen:		595	2	637	2207	20	98	300	1800	160	20	1233	200	46	40	2590
Selejt fny. előtt:		195		17	7			20	40			33				4
Felülnyomásra került:		400	2	620	2200	20	98	280	1760	160	20	1200	200	46	40	2586
Selejt fny. után:					52	10			20				11			6
Forgalomba került és katalogizálva db sz:		400	* 2	620	2148	10	* 98	** 278 + 2	1740	160	20	1200	189	*** 46	40	2580

Jegyzetek:

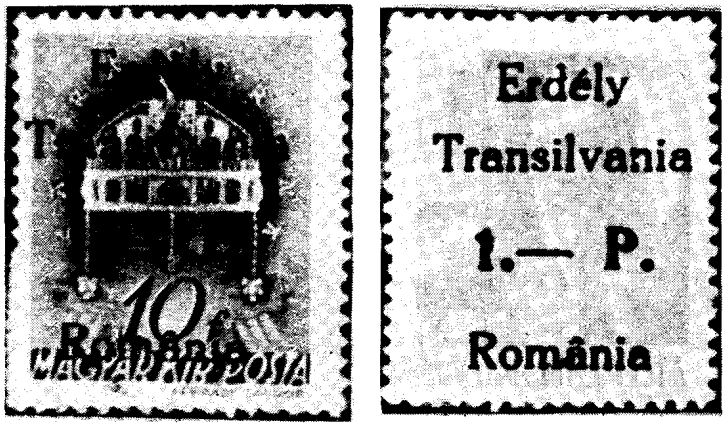
* A Hv. 6 fill. /748/ egyik 18 db-os csonkaivét 2 db Hv. 2 fill. /744/ bélyeg beragasztásával egészitették ki. / 3 sz.ábra /

** A Hv. 10 fill. /750/ 18 db-os csonkaivét, ismeretlen begyűjtési helyről származó 2 db 1941. Templom II/698/ 10 fill. bélyeg beragasztásával pótolták. / 4 sz.ábra /

*** A begyűjtött 1944. Kossuth I /783/ 4 fill.-ből 6 db-ot a levelező lapok nagybetüs szedésével nyomták felül. / 5 sz.ábra /

Rövidítések: Hv=1943. Hadvezérek, T.III.=1943. Templom III, Ko.=1944 Kossuth I, Ma.=1944.Szent Margit, Na.=1944.Nagyasszonyok, fny.= felülnyomás

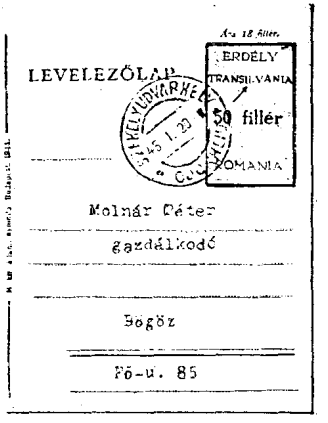
2. ábra: Táblázat a példányszámokról



3—4. ábra: Hiányos ívek kiegészítésére beragasztott bélyegek



5. ábra: Kossuth 4 filléres értéken a díjjegyesekkel azonos felülnyomás



6. ábra: Postán kezelt díjjegyes levelezőlapon az eredeti felülnyomás és ismertetőjele

Az alapbélyegek és levelezőlapok, valamint az új értékre felülnyomott anyag példányszám adatai abszolút pontosak, megegyeznek valamennyi eredeti dokumentáció vonatkozó számadataival.

A begyűjtött anyag teljes vagy csonka ívekben, egy része pedig töredékekben került felülnyomásra, a helybeli Minerva (volt Becsek) nyomdában.

A nyomdai előkészítés során a felülnyomásra alkalmatlan darabokat kiselejtezték.

A felülnyomásra alkalmasnak talált készletet a nyomda műszaki kapacitásának megfelelően 20 db-os (10×2) vízszintes nyomdaívekre tépték. Erről a műveletről bővebben az ívrekonstrukciónál tájékozódhatunk.

A hiányos íveket — két esetben más értékkel — az enyvezett oldalon beragasztással kipótolták. A darabszámuk a 2. sz. ábrán, a táblázaton részletesen megtalálhatók. (3—4 sz. ábra)

Az írásbeli megbízást a posta az elszámoltatáskor bevonta. A későbbiekben készült „Bizonylat a Székelyudvarhelyi felülnyomatos bélyegekről" leírásban utalást találunk arra, hogy a megbízás azt is tartalmazta, hogy a begyűjtött magyar bélyegekből „megfelelő felülnyomással" (Sipos) „a posta által felhasználható magasabb értékű bélyegeket állíttasson elő, melyek a felemelt új postai díjszabásnak feleljenek meg".[3]

Emlékeztetőül: ebben az időszakban (1944 december első felében) már ismert Marosvásárhelyen a román alapbélyegeken „ERDÉLY/TRANSILVANIA" felülnyomás. Feltethetően ezt a mintát követték, kiegészítve az alábbi szövegrészekkel:

Erdély
Transilvania
—. 50 P. (1.—P., 2.—P.)
România

A bélyegképre vízszintesen, három névértékfokozatban és sorrendben nyomták a szöveget.

Az értékcikkek felülnyomása amerikai gyártmányú lábhajtású tégelysajtóval, egy menetben, magasnyomással, fénylő fekete festékkel történt.



7—8. ábra: Hadvezér sorozat és méretazonos felülnyomás a Kossuth (783) és Templom sor (739) nagyalakú bélyegein



9. ábra: Eltolódott felülnyomás az összefüggés bélyegképein

Ugyanez a felülnyomás került 50 fillér értékszámmal, de egyenként és nagy betűkkel 6 db 1944. *Kossuth* (I) 4 filléres (783) bélyegre, melyeket előzőleg levelezőlap nagyságú kartonlapra ragasztottak, majd Székelyudvarhely hk. bélyegzővel — annak elkészülte után (1945. I. 31.) — kezeltek. Ezek csak használtan fordulnak elő. (5. sz. ábra)

Az első példányon a felülnyomás nem volt elég éles, újranyomták és azon kb. 1 mm-es duplanyomat keletkezett.

Ugyancsak ezzel a szöveggel, egyenként, nagybetűkkel nyomták felül a 18 filléres díjjegyes levelezőlapokat. A 6 bélyegen és a forgalomba került 2580 db levelezőlapon a valódiság kritériuma a „TRANSILVANIA" szóban az „L" betű vízszintes szárának jellegzetes törése. (6. sz. ábra)

Először az 1943. Hadvezérek sorozat kisebb alakú bélyegeit nyomták felül. A felülnyomás szövegénél a „Transilvania" utolsó „a" betűje és oldalirányban a térköz a „Transilvania" „T" betűjének talpáig mérve 5 mm. Ezt a térközt, a nagyalakú bélyegeknél — a szedés szövegének bontása nélkül — 18 mm-re széthúzták.

Begyűjtötték és felülnyomták ily módon az 1944. *Kossuth* (I) 4 filléres (783) és az 1943 Templomos sor (III) nagyalakú 40 filléres (739) címleteit is. (7., 8. sz. ábra)

Nyomási eltérések: szellemképek, gyűrődések, összetapadt példányok esetében, vagy a nyomólemezre felvitt egyenetlen — intenzív — festékezés miatt, szétfutó nyomatok is előfordulnak. Ismert eltolódott felülnyomás minden címletből, több bélyegen is. (9. sz. ábra)

Előkerült olyan példány, ahol a szövegnél a „România" szó lemaradt, vagy felülre került.

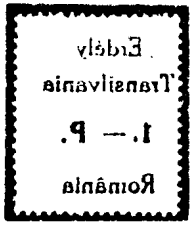
Ritkán, az olajos-zsíros nyomás miatt, a még nem száraz bélyegívre ráhelyezett új íven, hátoldali halvány nyomat is található.

Fordított felülnyomás az 1.—P./18 filléresen (752) ismert, mivel ebből a címletből egy teljes (20 db-os) bélyegívet tévedésből fordítva rakták be a nyomdagépbe. (10. sz. ábra)

A fordított felülnyomás mellett, még az egész ívre kiterjedően gépszínátnyomat is keletkezett. Az ívhelyre történt azonosítás mellett a valódiság ismérve minden eddigi esetben a gépszínátnyomat (11. sz. ábra). Ezek a bélyegek is forgalomba kerültek! Megjegyzem, hogy a felülnyomás valamennyi folyamatát, a selejtezést is — megbízásuk alapján — Sipos és Orbán ellenőrizte és végezte.



10. ábra: Fordított felülnyomás a Hadvezér sor 18 filléres (752) értékén



11. ábra: Gépszínátnyomat a fordított felülnyomású 18 fill. (752) értéken



12. ábra: Négyestömb alsó ívszegéllyel



13. ábra: Négyestömb jobboldali ívszegéllyel

Ívrekonstrukció és ívtanulmány

Az alapbélyegek többmilliós példányban készültek és kerültek forgalomba, amiből igen sok megmaradt.

Ezek felhasználásával — a már létező hamisítványokon felül — újabb változatok is készülhetnek.

A „Szalay-módszert" követve, nem a hamisítványok ismertetésére, hanem a valódi bélyegek ívhelyre azonosítására törekedtünk; „melynek segítségével minden bélyeg eredeti helye, ívében kimutatható, illetve segítségével ívrekonstrukció készíthető."[4]

Tudomásom szerint napjainkig összefüggő eredeti 20 db-os felülnyomott nyomdaív nem maradt meg. A gyűjteményemben levő 2—4—6 db-os összefüggéseket elemezve megállapítottam, hogy azokról már feltehetően a nyomdai előkészítés során az ívszegélyegeket — az alsók kivételével — letépték. Az íveket így lehetett egyformán, ütközésig a nyomólapra berakni. (12. sz. ábra)

A közelmúltban egy —.50./4 filléres (746) négyes tömb jobboldali ívszegéllyel került elő (13. sz. ábra). Ennek létezése azzal magyarázható hogy a jobb oldali ívszegélyt aláhajthatták és az a bélyegek enyvezett hátoldalához tapadhatott, amit nyomás közben nem vettek észre.

Ez a tömb csak a 9, 10. és 19, 20. ívhelyekre azonosítható, átfedéssel pedig, ellenkező állásban a többi összefüggésekkel, az egymás mellett levő ívhelyekhez kapcsolódva alakítják ki a teljes ívet.

A szerencsés véletlennek mondható előfordulás eredményeként sikerült a —.50 P./4 filléres (746) értékből egy 18 db-os csonka ívet, majd ugyanezen

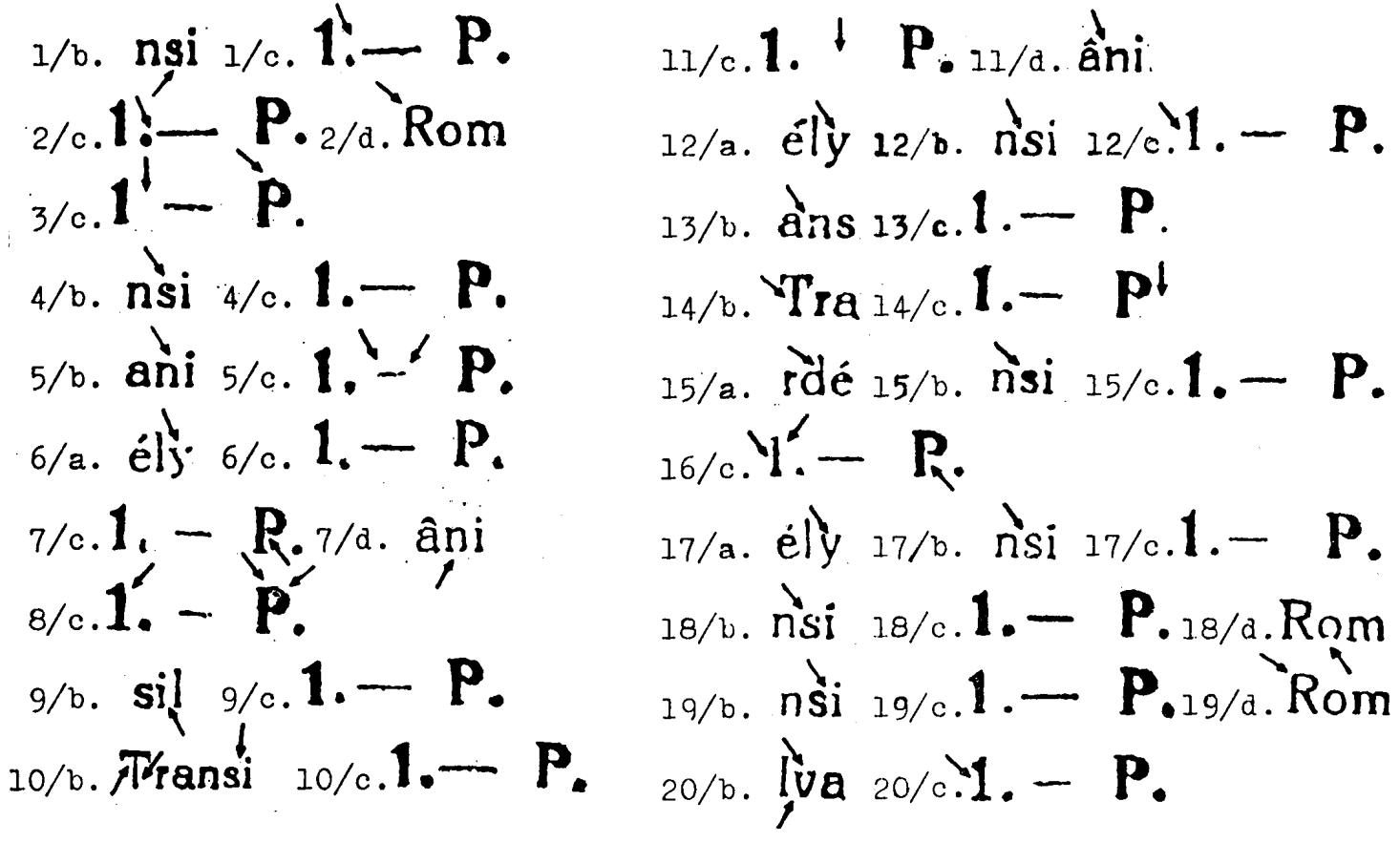


	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
a	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély
b	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania
c	1.— P.	1.— P.	1 — P.	1.— P.	1. - P.	1.— P.	1. - P.	1. - P.	1.— P.	1.— P.
d	România	România	România	România	România	România	România	România	România	România
a	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély	Erdély
b	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania	Transilvania
c	1. P.	1.— P.	1.— P.	1.— P	1.— P.	1.— P.	1.— P.	1.— P.	1.— P.	1. - P.
d	România	România	România	România	România	România	România	România	România	România
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20

14. ábra: Összefüggésekből újraalakított teljes nyomdaív az 1.—P-s értékből és a felülnyomás szedésének összefüggő lenyomata

megoldással az 1.—P.-s (Hv. és Ma.) 2—4—6-os tömbök felhasználásával egy teljes 20 db-os ívet rekonstruálni. A 2.—P./30 Ma. filléres értékből, egy 8 db-os tömböt ívhelyre kialakítani, egyedi darabjaimat és a futottakat pedig ívhelyre azonosítani. Így bizonyítottá vált, hogy minden értékfokozatnál a *felülnyomás* szövegének *szedése változatlan.* Az új értékre való áttérésnél csak az értékeljző számokat cserélték — esetleg a kiesett pontokat, vagy a hosszú választóvonalakat pótolták —, a szedés többi része állva maradt (mutálás).

A nyomólemezen a betűk elhasználódása következtében kopások, törések és betűcsorbulások találhatók. Előfordult még a pontatlan szedés mellett, hogy egyforma értékjelző szám hiányában más típust használtak. Ezek mindegyike ívhelyére jellemző és jól felismerhető, más-más ismertetőjellel, vagy jelekkel rendelkezik. Ezek a változatok valamennyi eredeti Székelyudvarhelyen felülnyomott bélyegnél azonos ívhelyen, törvényszerűen mindig ugyanott ismétlődnek.



14/a ábra: Az ívhelyek ismertetőjelei (a 3. ívhelyen a —.50 P után félpont, az 1 P után nincs, a 2 P. után van pont; a 11. ívhelyen az 1 értékjelző szám és a P betű között nincs vonal, a többi értéknél van)

Bemutatom az összes tényezők figyelembevételével kimunkált ívrekonstrukciót, a felülnyomásról egy ívtanulmányt és az ismertetőjeleket (14. és 14/a ábra).

A vizsgálat példányánál minden esetben először az általános jellegzetességeket ellenőrizzük. Pl. a felülnyomásnak egységesen *fénylő fekete* színűnek kell lenni! Valamennyi ívhelyen a pengő érték rövidítése, a „P" betű alakja antikva, ez mindhárom értéknél jellegzetes és jól megkülönböztethető összehasonlítási alap. Ezután keressük meg az előfordulás helyét a betűk lenyomatai alapján, és ha azt megtaláljuk, akkor a bélyeg eredeti.

A kiadás forgalmazásának körülményei

A felülnyomás időpontjában eltérőek a megállapítások. Mást rögzítenek a katalógusok és mást a korabeli, eredeti okmányszerű leírások. Az ellentmondások tisztázásához szükséges a szakirodalomból kiemelt adatok ismertetése:

— Zumstein katalógus: 1947-ig a felülnyomás évét 1944-ben, majd napjainkig 1944. XII. 20-tól—1945. IV. 10-ig jelzi.

— Az 1946. évi Catalog Filatelic (Konrád Katalógus, Oradea) 1944. dec. 15-ét, a 47-es és 48-as katalógusokban pedig már 1944. december 30.—1945. április 10-ét rögzítenek.

— A hivatalos román „Catalogul Mercilor Postale Romanesti" ('74 Bukarest) 1944. december 30.—1945. április 10-ét közöl.

— A Filatéliai Szemlében (72/10. sz.-ban) Kovács Gy. 1944. december hónapra utal, majd ugyancsak a Fil. Szemlében (74/5. sz.-ban) Kolláti Gy. a teljes terjedelmében lehozott „Bizonylat"-ban, 1944. december 30-tól kb. 1944. május hó végéig (kifogytukig) a felhasználás időpontját megjegyzés nélkül fogadja el.[3]

A hiteles Sipos-féle összeállítás szerint „a bélyegek 1944. december 23-án kerültek forgalomba, a pecsétnyomó 1944. december 30-án este."[2]

A postahivatal, hogy az előírásoknak megfelelően kezelhesse a leveleket, egy „HOMORÓDFÜRDŐ" feliratú régi hk. bélyegzőt „SZÉKELYUDVARHELY/ODORHEIU", kétnyelvűre átvésetett, mely az előbbi időpontban készült el és a bélyegek érvénytelenítésére használták. Okmányszerűen tehát — hk. bélyegző hiányában — csak a fent jelzett időponttól értékelhető és bizonyítható a forgalmazás kezdete.

Első napi bélyegzésnél: 1944. XII. 30-val kezelt —.50 P/3 filléren (2-es ívhelyű) és 1.—P/10 filléren (1941 *Templom II.*, 696 sz.) 14. ívhelyen felülnyomott bélyeget borítékkivágáson mutatunk be. (15. sz. ábra).



15. ábra: Elsőnapi bélyegzés borítékkivágáson

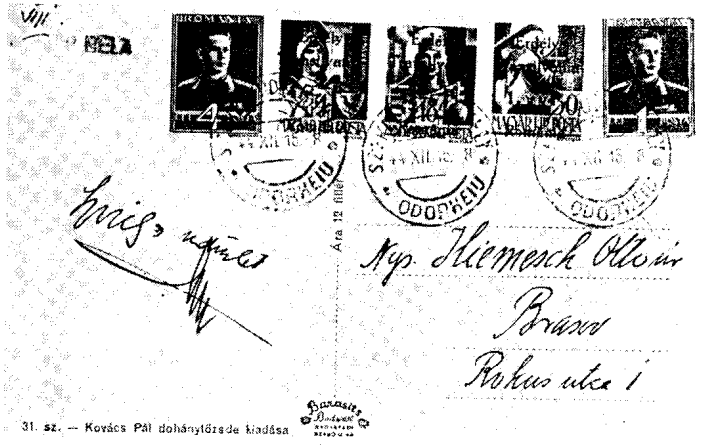
A forgalomból történt kivonás időpontjában sem egységesek a megállapítások. Egyelőre levelezési anyagon, értékelhető hk. bélyegzés későbbi keltezéssel, mint 1945. április 9-e, nem került elő.

A gyűjtőknél levő — eredetinek vélt — futott anyagon visszaállított szívességbélyegzések találhatók, mint pl.: 44. XII. 15. (16. sz. ábra)

A katalógusok eltérő adatai keltik a bizonytalanságot, ezért kell rögzíteni az első nap dátumát.

Az új értékre felülnyomott értékcikkek forgalmazásának megismerésére legalkalmasabb Sipos G. pénzügyi elszámolása.[2]

A trafikokból begyűjtött anyagért (1,400.20 P értékben) a régi névértéknek megfelelően, új értékre felülnyomott bélyegekkel és levelezőlapokkal (1,439.50 P értékben) a hat trafikost természetben kártalanították. A különbség (—.70 P) alapbélyegekben került visszaszámolásra.



16. ábra: Visszaállított hely-keletbélyegző lenyomat képeslapon



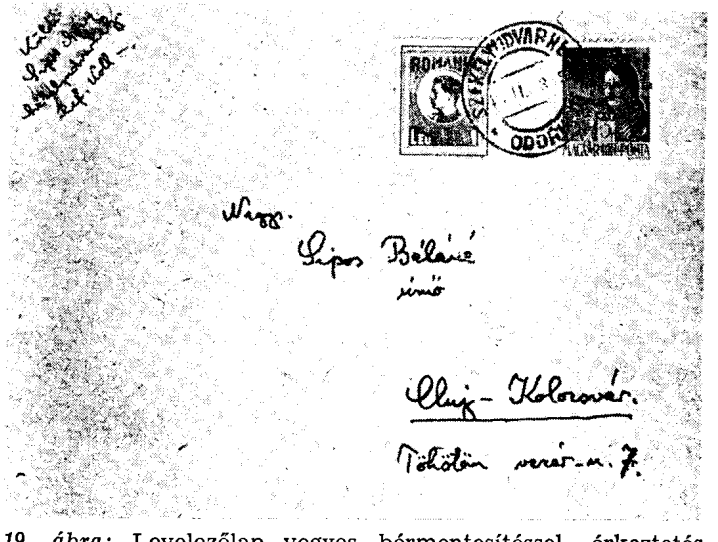
17. ábra: Alacsony példányszámban felülnyomott ritka darabok

A készkiadások, mint a nyomda költsége (a Minerva nyomdának 160.—P), a hk. bélyegző átalakítása, átvésése Knobloch nevű vésnöknek (75 P-t) készpénzben Sipos G. előlegezte. Ezt az összeget, valamint a fáradozásaiért a felülnyomott bélyegek (6500 P bélyeg és 1290 P levelezőlap, új névértéke összesen: 7790 P) új értékének 3,3%-át (214.50 P-t) Sipos G. felülnyomott bélyegekben kérte és kapta meg.

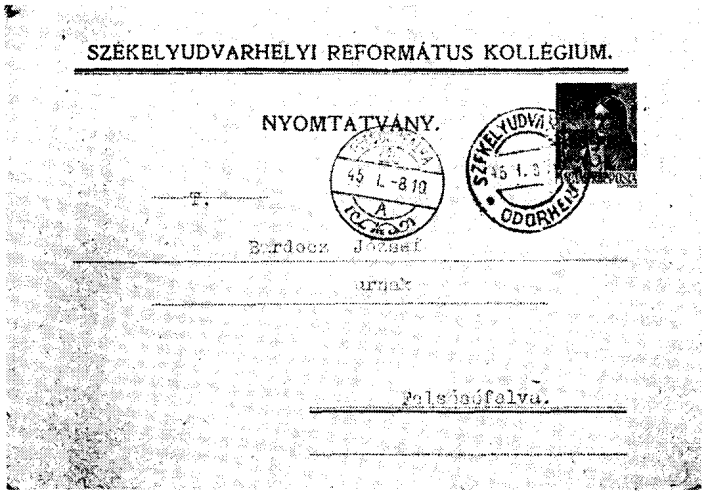
A posta emlékajándékként egy-egy különböző névértékű sorozatot térítésmentesen adott: Szilágyi Ignác megyefőnöknek (aki ennek ellenére 15.50 P-t, a névértékét, a postának befizette), Dobos Ferenc polgármesternek, Sámuel Mihálynak a MADOSZ elnökének, a rendőrkapitánynak, a rendőrségi ügyosztály, valamint a Minerva nyomda vezetőjének és végül Orbán Imre detektívnek.

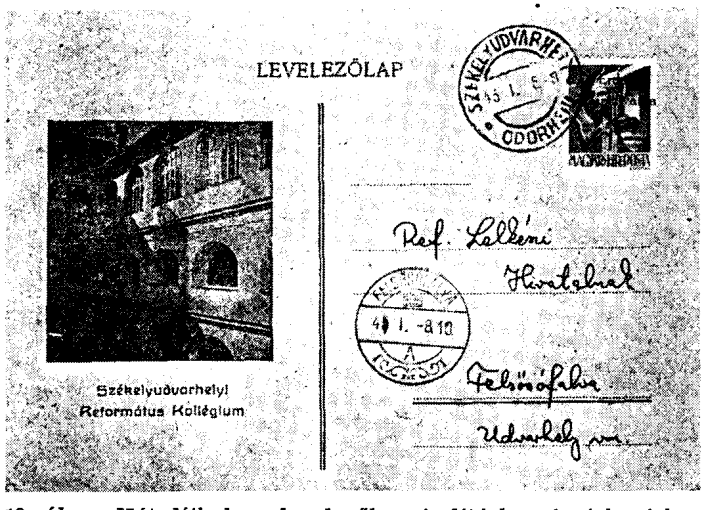
Az ajándéksorok összege (101 P), a készkiadások (449.50 P) és a trafikosoknak visszaadott értékcikkek összegének (1 439.50 P) levonásával a postának 5800 P-nek megfelelő értékcikk került a birtokába.

Az új értékekre felülnyomott bélyegeket és levele-

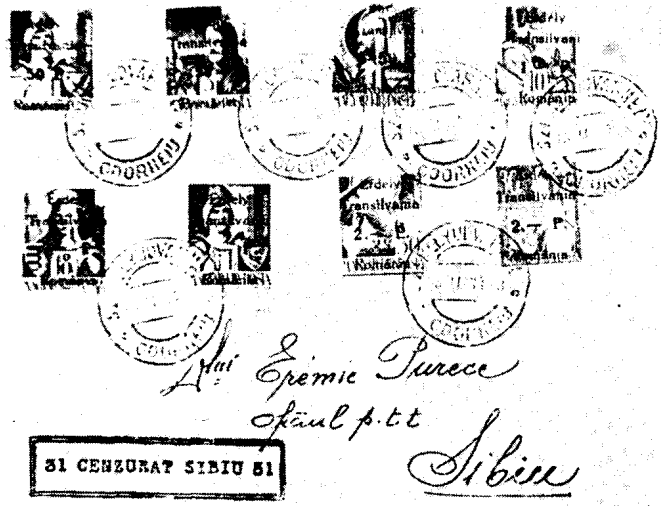


19. ábra: Levelezőlap vegyes bérmentesítéssel, érkeztetés nélkül





18. ábra: Két díjhelyes levelezőlap, indításkor és érkezéskor kezelve



20. ábra: Cenzúrázott boríték filatelista célra bérmentesítve

zőlapokat a helybeli postán, s ugyancsak a helybeli hat trafikban árusították, de erre lehetősége volt a megajándékozottaknak is.

A díjszabást a posta önállósága folytán — ami a címletek értékfokozataiból is látható — a változó általános árszínvonalhoz alakították.

Bérmentesítés: levelezőlapra —.50 P (mint a felülnyomott díjjegyeseknél), levélre 1 P és ajánlott levélre 2 P új értékre felülnyomott bélyeget kellett ragasztani. Az új bélyegeket román bélyeggel vegyes bérmentesítésként is elfogadták. A kevés példányszámban felülnyomott postai anyagból maradványkészlet — a két-három hónapot megért kiadásból — jelentős mennyiségben nem maradhatott meg. Állítólag az is megsemmisült, de nem hivatalos úton.

A kiadás katalogizálása és filatéliai értékelése

A katalógusok 1—1 bélyegképen hozzák és 14 névértéken értékelik a sorozatot. Az okmányszerű ada-

tok szerint viszont a felülnyomást 15 különböző címletű alapbélyegre, de 18 névértékre alkalmazták.

A kiadásra kerülő „A magyar bélyegek kézikönyve" már helyesen 18 új névértékre változtatott bélyegű sorozatot ismertet.

Külön figyelmet érdemelnek az igen alacsony példányszámban felülnyomott ritka darabok, melyeket a 17. sz. ábrán mutatok be.

Az általános postai helyzet azonos volt a szakirodalomból már ismert egyéb területeken tapasztaltakkal.

Ez időben rendszeres postaforgalomról nem beszélhetünk. A levelek továbbítását, alkalomszerűen — ha akadozva is — de időnként biztosították. A helybeli szóhasználat szerint „sapka alatt, vagy zsebben" utazott a küldemény.

A bélyegeket a lakosság jogos igényeinek kielégítésére, bérmentesítésre használták, magán és hivatalos leveleken, helyben és Udvarhely megye területén.

Bemutatunk két levelezőlapot Székelyudvarhelyről — Felsősófalvára indítva, 45. I. 3-án és 45. I. 5-én. Mindkettő 45. I. 8-án lett érkeztetve (18. sz. ábra).

Egy levelezőlapot Székelyudvarhelyről Kolozsvárra címezve vegyesen bérmentesítettek. Indítva: 45. II. 3-án (érkezési bélyegzés nélkül). (19. sz. ábra)

A bemutatott küldemények általában filatelista levelek.

A szakirodalom szerint a cenzúra Dél-Erdély felé nem továbbította az így bérmentesített leveleket, de ez a Székelyudvarhelyről — Sibiu-ra (Nagyszeben) címzett levél mégis átcsúszott. (20. sz. ábra)

A további szempont, hogy megfelelő mennyiségű „futott anyaggal" lehessen még hitelesebben bizonyítani a bélyegek rendeltetésszerű felhasználását. Remélhetően ebben a gyűjtők tevőleges részvételére számíthatunk.

Tapasztalat szerint a használt egyedi darabok előfordulása a gyakoribb! De ne tévesszen meg senkit, ezek nagyobb része ívhelyre nem azonosítható, tehát más szedésből és a hivatalos kiadáshoz nem tartozó egyéb értékek felülnyomásával készült hamisítványok.

A téma gyűjtői és a magam nevében is hálás köszönetet mondok Sipos Géza filatelistának, aki a felülnyomás kivitelezésének szellemi irányítása mellett annak adminisztrációját is intézte. Ezzel a tevékenységével és a már korábbi írásaival hozzásegített bennünket, hogy a mai gyűjtőknek és az utánunk jövő korosztálynak átadhassuk a kiadás hiteles postatörténetét.

Külön köszönet mindazoknak, akikkel együttműködve sikerült a témát ilyen mélységben feldolgozni.

JEGYZET

1. Sipos—Benki: „A székelyudvarhelyi (Odorheiu) felülnyomásos bélyegsorozat". Székelyudvarhely, 1945. július 30. (Kézirat, eddig egy példányban ismert.)
2. Sipos—Benki: „A székelyudvarhelyi bélyegek elkészítésének története". Székelyudvarhely, 1944. dec. 31. (Kézirat, összeállítás a hatóságok részére, 5 gépelt oldalon, 5 példányban.)
3. Sipos—Benki: „Bizonylat a székelyudvarhelyi felülnyomatos bélyegekről." Székelyudvarhely, 1945. júli. 30. (Megjelent a Fil. Szemle Budapest, 1974/5. sz.)
4. Névi Pál: „Magyar Bélyegek Monográfiája" I. kötet, Budapest, 1965. 78. old.
5. Filatéliai Szemle, Budapest, több évfolyama.

A „D" típuscsoporthoz tartozó bélyegzők használata

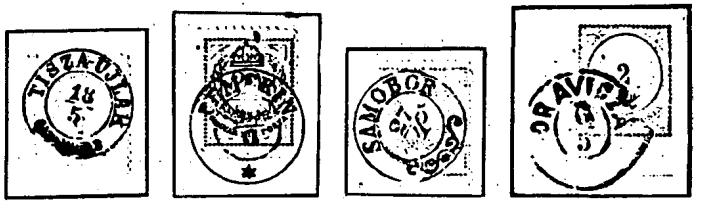
VOLONCS GÁBOR

A D típuscsoporthoz tartozó kétkörös, B2 rendszerű hely-kelet bélyegzők az osztrák postaigazgatás első és második hivatalos, központilag rendelt bélyegzői voltak. A pálmaleveles díszítésűek gyártási ideje 1840—57, a csillagdíszítésűeké 1840—50 közé tehető. Ehhez a típuscsoporthoz tartoznak még az eltérő díszítőelemes postamesteri bélyegzők.

A *Monográfia* II. kötetében feltüntetett időnél jóval későbbi kiadású bélyegeken is találhatunk D típusú bélyegzéseket. Ez késztetett arra, hogy a késői felhasználásra vonatkozó elérhető adatokat összegyűjtsem. Mivel a bélyegzők rendszerüknél fogva évszámot nem tartalmaznak és a levelek, levelezőlapok, egyéb objektumok, amelyekről a használati idő megállapítható volna, igen kevés számban fordulnak elő, ezért a különböző levélborítékrajzú bélyegkiadásokon levő előfordulásokat foglaltam táblázatba.

Egyes esetekben a Monográfiában feltüntetett évszámnál még tíz évvel később is előfordulnak D típusú bélyegzések. Ez talán azért lehetséges, mert a II. kötet megjelenésekor még nem volt ismert a Mentényi-féle gyűjtemény, amelynek előkerülése lehetővé tette a posta által használt bélyegzők 98%-os teljességgel való közreadását. Ennek birtokában a szerző bizonyára az F típusú bélyegzők gyártási évével zárta volna a D típusú bélyegzők használati idejét és nem használta volna az „U" (után) jelölést. Ez az elv azonban csak általában igaz és nem minden esetben helytálló. A hivatalok több mint a fele valóban az F típusú bélyegzők használatbavételekor lecserélte a D típusúakat. Jónéhány hivatal, valószínűleg a megnövekedett forgalom miatt, továbbra is párhuzamosan használta a régi és az új bélyegzőt. Pl.: Felsőbánya, Jászberény, Paks, Moór stb., holott a 70-es években már rendelkeztek az F típusú bélyegzőkkel is. Oravicza postahivatala kétféle, díszítmény nélküli kétkörös bélyegzőt is használt. A bemutatott annyiban tér el az általánostól, hogy betűtípusa groteszk és a belső gyűrű ellipszis alakú. Feltételezem, hogy ez szintén postamesteri bélyegző.

A levélborítékrajzú bélyegeken a D típusú bélyegzések előfordulása általában ritkának mondható. Leginkább találkozunk (gyakoriságuk sorrendjében) Moór, Paks és Felsőbánya bélyegzőivel. Ez utóbbit még az 1900-as években is használták érkezési bélyegzőként.

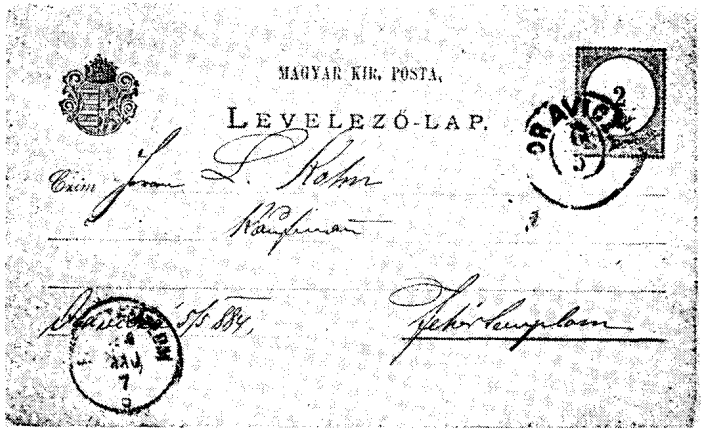


Helységnév	1874	1881	1888	1898	F tipusu bélyegzőt is használt
Báttaszék	▬				1870–
Bizovac	▬	▬			
Csongrád	▬				
Detta	▬				1873–
Eörkény	▬				
Felső-Bánya	▬	▬	▬	▬	1869–
Gracac	▬	▬			
Huszt	▬				1869–
Jászberény	▬	▬			1873–
Jablonka	▬				
Kossova	▬				
Kula	▬				
Margitta	▬				
Militär-Kriz	▬	▬			
Moór	▬	▬			1877–
Nádudvar	▬				
Nagy Barod	▬				
Nagy Léta	▬	▬			
Nemes Vid	▬				1871–
Oravicza	▬	▬			1874–
Paks	▬	▬			1875–
Peterwardein	▬	▬			
Privigye	▬				1870–
Sárbogárd	▬				
Temerin	▬	▬			
Tisza Újlak	▬	▬			
Vámosfalva	▬	▬			
Warasdorf	▬	▬			
Zermanien	▬				

POSTAMESTERI BÉLYEGZŐK

Gradiska	▬	▬			
Keszthely	▬				1870–
Lucsivna	▬				
Nagy Becskerek	▬	▬			1871–
Samobor	▬	▬			
Soroksár	▬	▬			
Szathmár	▬	▬			1872–

Felhívom a gyűjtők figyelmét a D-típusú díszítményes bélyegzők használati idejének további meghatározására és a még hiányzó adatok összegyűjtésére, különös tekintettel azokra a helységekre, ahol párhuzamosan használták mindkét bélyegzőt. Valószínű a felbukkanása a felsoroltakon kívül más helységek, főként kisebb horvátországi postahivatalok D típusú bélyegzéseinek a levélborítékrajzú bélyegeken.



FIGYELMÉBE AJÁNLJUK

Könyvismertetés

A filatelista kutatómunka hasznos segédeszközei a rendszeresen kiadásra kerülő helységnévtárak, a régi kiadások — különösen a múlt századbeliek, amelyek többnyire német nyelvűek — azonban nehezen hozzáférhetők. A reprint (újnyomat) kiadásban 1984-ben megjelent

MAGYARORSZÁG GEOGRAPHIAI SZÓTÁRA
MELLYBEN MINDEN VÁROS, FALU ÉS PUSZTA
BETŰRENDBEN KÖRÜLMÉNYSEN LEÍRATIK
KIADTA FÉNYES ELEK
PESTEN 1851, NYOMATOTT KOZMA VAZULNÁL

címet viselő, 288+352 oldalas 2 kötet, melynek ára 220 Ft, mai fogalmazással szólva voltaképpen helységnévtárnak is nevezhető.

A műnek igen nagy előnye, hogy magyar nyelven nyújt bepillantást a múlt század közepének helyelnevezési, földrajzi, népességi, nemzetiségi, vallási, gazdasági, közlekedési, postai, helyesírási stb. közállapotára, ezért a kutatóknak nélkülözhetetlen forrásmunkául szolgálhat.

Hrabál László

Bélyeggyűjtés, érték, érdek

VISNYOVSZKI GÁBOR

Ez az írás nem szerkesztőbizottsági állásfoglalás, hanem a szerző egyéni véleményét summázó cikk, a *Filatéliai Szemle* „Öné a szó" rovatához hasonlóan, ahhoz kapcsolódva. Eredetileg oda is szántuk, de terjedelme és tárgyalásmódja miatt célszerűbbnek láttuk a Philatelicában való közzétételt.

Az utóbbi évek gazdasági gondjai és a minden vonatkozásában felgyorsult életritmus a bélyeggyűjtés problematikus kérdéseit is felszínre hozták, egyéni, szervezeti és nemzetközi vonatkozásban egyaránt. A Magyar Rádióban felvetett, de már korábban gazdasági hetilapjainkban is megfogalmazott kérdések elsősorban modern bélyegeink értékére, azok külföldi és belföldi piaci helyzetére irányultak, jelezve, hogy a téma már túlnőtt a MABÉOSZ keretein, ám egyúttal azt is, hogy a közvéleményben a bélyeggyűjtésről kialakult fogalom meglehetősen egysíkú. A Filatéliai Szemlében kibontakozott további vita során a hozzászólások ebből a közegből alig mozdultak ki. Elsősorban ez utóbbi késztetett arra, hogy — lapunk célkitűzéseitől kissé eltérően — elvi kérdésekkel foglalkozzam. Az is inspirált, hogy azok, akik életük alkonyán hozzásegítettek a magyar bélyegkincs szépségeinek megismeréséhez, már nem emelhetnek szót e vitában (gondolok itt Madarász Gyulára, Rend Ferencre, Pákozdi Lászlóra).

Tudomásul kell végre venni, hogy a bélyeggyűjtési tevékenység — ennek megfelelően a filatelisták tábora — nem uniformizálható, hanem sokrétű és szerteágazó. Megmutatkozik ez a Filatéliai Szemle tartalmában, a köri taggyűléseken, a szövetségi munkában, és érzékelhető volt a vitákban is. Nagyon fontos lenne végre tárgyilagos, tiszta képet kapni arról, hogy ma Magyarországon *kik, hányan és hogyan* (milyen fokon) gyűjtenek bélyeget, hiszen ennek alapján tűzheti ki céljait a bélyeggyűjtők szervezete, a Szövetség vezetősége.

A választ megadni nem könnyű, hiszen a MABÉOSZ területi rendszerben szervezett egyesület, amelynek kisebb szervezeti egységei, a körök elsősorban az újdonság biztosításáról gondoskodnak. Egységes szervezetről tehát elsősorban ebben a vonatkozásban beszélhetünk. Nem célom a MABÉOSZ és a Magyar Posta kapcsolatának elemzése, azt azonban végre be kell látni, hogy e kapcsolat régebben kedvező oldalai ma már a kibontakozás gátjaivá váltak. A *minden gyűjtőnek minden újdonság* biztosítása a gyűjtők közötti cserét, az értékek differenciálódását gyakorlatilag megszünteti, másrészt azáltal, hogy a MABÉOSZ a gyűjtők számára — érthetően — csak valamennyi újdonság azonos mennyiségben való igénylését teszi lehetővé, megszűnik a Posta felé minden visszajelzés lehetősége a kiadott bélyegek elfoga-

dásáról vagy elutasításáról (közgazdasági, nem formális relációban). Ennek következtében a külföldi piac szerepe megnő, és jelentőségénél nagyobb mértékben hat a bélyegkibocsátásra. Ez az alaphelyzet nem kedvező a bélyegek értéke szempontjából.

De lépjünk tovább, mielőtt elkövetnénk azt a hibát, hogy a magyar bélyeggyűjtést összetévesztjük az újdonságvásárlással.

A Filatéliai Szemlében megjelent vélemények jobbító szándékuk ellenére sok vitatható megállapítást tartalmaznak. Az 1986/5. számban pl. Harmath János megfogalmazza a gyűjtés célját, miszerint a gyűjtő vagy minél több bélyeg megszerzésére, vagy vagyonképzésre törekszik, de „A gyűjtés lehet ugyanakkor olyan örömöt okozó szenvedély, ahol a bélyeg témája csigázza fel a gyűjtő érdeklődését, ami aztán megismerési tevékenységre, búvárkodásra, önművelésre ösztönöz."

Ez a kategorizálás elég elnagyolt, és tendenciája tükrözi a bélyeggyűjtő utánpótlás helyzetének kettősségét. Az ifjúsági bélyeggyűjtők nevelésében a bélyeg elsődlegesen tantárgyi segédeszközként funkcionál. Ennek következtében bélyeggyűjtő utánpótlásunk szakmai ismeretei igen alacsony színvonalúak. A bélyeg közművelődési, pedagógiai szerepének túlhangsúlyozása (mondom ezt anélkül, hogy a bélyeg ilyen szerepét alábecsülném) nagyon sokszor éppen a szakmai ismeretek hiányának elkendőzésére szolgál.

A bélyeg valóban felhasználható a közművelődési célok megvalósítására, de ha ez fő feladatává válik és ennek megfelelően a filatéliai alapismeretek rovására általános műveltségi elemek lépnek előtérbe, akkor számolnunk kell az utánpótlás elsorvadásával. Mint MABÉOSZ alkalmazottnak, öt évvel ezelőtt módom volt a legkiválóbb ifjú gyűjtőkkel egy tesztet csinálnom, amely egyértelműen bizonyította modern bélyegeink alapvető ismereteinek hiányát. Példaként említhetem az ifjúsági vetélkedőkön a fogazatmérést, amely öncélú elemmé vált, hiszen a gyerekek mechanikusan végzik, anélkül, hogy értelméről, jelentőségéről fogalmuk lenne.

A bélyeggyűjtés kategóriáinak kialakulása évszázados múltban gyökerezik az egész világon. A gyűjtés fontos eleme az egyéni megközelítés, hogy a gyűjtő saját akarata, elképzelése szerint gyűjtsön, kiváljon, eltérőt, többet, érdekesebbet „alkosson" a gyűjtés folyamatában. Ugyanakkor a bélyeggyűjtő közösség nélkül sem képzelhető el, hiszen gyűjteménye érdekességét, értékét csak viszonyítva konstatálhatja. A hagyományos filatélia értékeinek alapja ennek megfelelően a bélyegek ritkasága, amely egy természetes folyamat eredményeként alakult ki abban az időszakban, amelyben a bélyeggyűjtésben a rendeltetésszerű használat dominált. Ezeket az értékeket a világ minden országában őrzik, ápolják, hiszen minden nemzet kultúrájához és nemzeti vagyonához hozzátartoznak (a kulturális és a financiális érték szétválasztása nélkül).

Mennyire tudjuk mi megőrizni hagyományainkat és értékeinket? A kép ezen a téren lehangoló. Filatéliai értékeink védelme többnyire arra redukálódik, hogy szemére vetjük a Magyar Filatélia Vállalatnak a külföldre való „elkótyavetyélést". Arra már kevesen gondolnak, hogy ez a felvetés akkor jogos, ha értékes és ritka darabok a belföldi piac megkerülésével kerülnek külföldre. De hol a belföldi piac? Komoly bélyegeink belföldi forgalma látszólag csak a MABÉOSZ árverésére redukálódik, évi két alkalommal. Való igaz, hogy a Magyar Filatélia Vállalat is többet tehetne a belföldi piac fellendítéséért (sajnos a júniusi Filatéliai Szemlében közölt helyreigazítás ellenére sem mondhatjuk, hogy komoly vagy akár közönségesebb régi magyar anyag közönség számára való értékesítési szándékáról értesülhettünk volna az utóbbi években), de erre kötelezni nem lehet.

A magyar bélyeg értékének védelme, deklarálása elsősorban a gyűjtők, és így a MABÉOSZ feladata volna. Ha átlapozzuk a Filatéliai Szemle évfolyamait, számos tudósítást olvashatunk külföldi nagy árveréseken elkelt ritkaságokról. De találunk-e utalást arra, hogy itt, Magyarországon gazdát cserélt egy Nagymánya vagy egy fordított Madonna? Nem. Ennek okai

összetettek, de a levonható tanulság egy: sokkal többet kell tennünk a még fennálló ellentmondások feloldására, mert csak így lehet eredménye még meglevő értékeink itthontartására, esetleg külföldön lévő érdekességek behozatalára irányuló elvárásainknak.

Amíg a gyűjtők zöme megütközik azon, hogy egy-egy alulárazott árverési darab — kemény csata után — 4—5-szörös áron jut új tulajdonosához, ahelyett, hogy elismerő tisztelettel adózna annak a gyűjtőnek, aki pénzét egy-egy értékes, egyedi darabra fordítja, igazán nem vethetjük az exportőrök szemére kiviteli tevékenységüket. Más kérdés, hogy elvi álláspontunk természetesen a jelenlegi üzletpolitikát vitatókétól nem esik távol.

Az ellentmondások között említhetném a komoly magyar anyagok sorsát, a nagy gyűjtői hagyatékokat. Egyrészt kívánatos volna ezek egybentartása (pl. a Bélyegmúzeum tulajdonában), ám ez a bélyeganyag gyűjtői forgalomból való kivonásával járna. A bélyegek sorsa az, hogy összegyűjtsék őket, majd ismét szétszóródjanak, és más gyűjtőknél, egy másik generációnál más formában újra gyűjteménnyé alakuljanak. Ez utóbbi jobban élteti a gyűjtést, mint az előbbi megoldás. A fenti ellentmondást úgy lehetne feloldani, hogy nem magukat a bélyegeket, objektumokat kell konzerválni, hanem minél több publikációban kell azokat közismertté — közkinccsé — tenni. Esetleg rendszeres nyilvántartásuk, feltérképezésük végleges megoldásáról is gondoskodni kellene (amit Madarász Gyula egyszemélyben látott el, haláláig), intézményesen. Ebben lenne szükséges a MABÉOSZ és a Bélyegmúzeum együttműködése, természetesen nem formálisan, hanem hatékonyan. A nagy gyűjtemények egyben tartása ma már egyre nehezebb, mert összértékük is mind nagyobb. Ilyen gyűjtemények esetenkénti árverezése sokat lendíthetne a belföldi gyűjtésen.

Tulajdonképpen az is elgondolkoztató, hogy pl. a Filatéliai Szemlében egyetlen riportot sem olvastam bélyegkereskedőkről, holott hetilapjainkban ilyen riport már nem is egy alkalommal megjelent. Az ő szerepükkel kapcsolatos félreértések és tévhitek eloszlatásában vagy tisztázásában egy-egy cikk sokat segíthetne. Végülis a belföldi piac — a bélyeg első száz évét tekintve — az ő közreműködésükkel funkcionál (igazolják ezt a Szemlében megjelent hirdetésarányok).

De térjünk vissza a gyűjteményekhez, értékükhöz, értékesítési lehetőségeikhez. Helytelen egyoldalúan bírálni akár a Magyar Posta, a Magyar Filatélia Vállalat vagy a kereskedők fel- vagy visszavásárlási készségét. A gond inkább az, hogy ha egy-egy idősebb gyűjtőtársunk eltávozik körünkből, az örökösök nem azon tanakodnak, hogy ki folytassa a bélyeggyűjtést, hanem azon, hogy hogy osszák el az érte kapható pénzt. A kínálat különösen a modern bélyegekre jellemző, mert olyanok is jelentkeznek eladási szándékkal, akik a bélyegek megvásárlását csak pénzbefektetésnek szánták. Ennek okairól felesleges polemizálni (legfeljebb annyit jegyezhetünk meg, hogy az 1968. évi küldöttközgyűlésen a postavezérigazgató sem a közművelődési szerepet, hanem az érték emelkedését hangsúlyozta). Minden érintett szervnek és minden gyűjtőnek arra kellene törekedni, hogy a kínálat csökkenjen, a kereslet, a felvevőképesség nőjön. A készletek mégiscsak végesek, és előbb-utóbb elfogy majd a felesleg. Ahhoz, hogy ez bekövetkezzen, tudatos és őszinte együttműködésre van szükség.

A világon kiadott bélyegek száma egyre nő, sokkal jobban, mint a potenciális felvevőképesség. A kínálat ennek megfelelően abszolút értelemben növekszik. De a bélyegek fogynak is, tönkremennek, megsemmisülnek. A kereslet differenciálódik, rövid és hosszú távú igények szerint. Az értékrendek törvényszerűen alakulnak: az irreális árak letisztulnak, a valódi értékek megbecsülése előbb-utóbb érvényesül. Ám a spontán értékalakulás mellett a gyűjtőtársadalom fellépése is szükséges az értékek alakulásának irányításában, a meglevő értékek védelmében, gondozásában. Itt van a legtöbb tennivalónk nekünk is.

A meglevő bélyeganyag leginkább a publikációk-

kal és a kiállításokkal népszerűsíthető. A kiállítások azonban lassan — verseny jellegüknél fogva — erre már nem lesznek alkalmasak. A kiállításnak kétféle célja lehet: gyűjteményeket mutatni *gyűjtőknek* vagy *még nem gyűjtőknek.* Az előbbiek a versenykiállítások, az utóbbiak a bemutatók. Mivel a gyűjtés egyre inkább szakosodik (versenyben maradni csak így lehet), a kiállítók egyre specializáltabb anyagokkal jelentkeznek, a kiállítás elszakad az általános gyűjtéstől (jellemző erre az, hogy gyakran a zsűritagok sem járatosak az egyes területeken). Ez viszont azzal jár, hogy az érdeklődés csökken, a kiállítások valójában érdektelenné válnak. Hozzájárul ehhez viszonylag sűrű voltuk is. Az ifjúsági kiállítások más jellegűek: indítékuk elsősorban kollektív, és a közösségből való kilépés után megszűnő ösztönzés miatt csak kisszámú gyűjtemény marad meg hosszabb távon. Ezek az anyagok nem annyira gyűjteményekre épülőek, hanem egy-egy témára irányulva állnak össze. Elgondolkodtató — akár az 1986. évi ifjúsági anyagokat nézve is —, hogy milyen nagy a szakadék a hagyományos gyűjtés lehetőségei és a tényleges utánpótlás között.

Ebben persze mi is ludasak vagyunk. A Szemle hasábjain is megjelennek olyan írások, amelyek azt sugallják, hogy a régi bélyegek megszerzése ma már — főleg anyagi okok miatt — szinte nem is lehetséges, alátámasztva ezt az állítást százezer Ft-os nagyságrendű katalógusadatokkal. Ez rendkívül félrevezető gondolatmenet, részben azért, mert a teljességre hivatkozik annak valóságos értelmezése nélkül. A teljességre való törekvés a gyűjtés éltető eleme, ami egyúttal önmaga ellen hat, hiszen minél teljesebb a gyűjtemény, annál kevesebb a lehetőség a bővítésre. Minél jobban leszűkítem a gyűjtés határait, annál kevesebb lehetőséget hagyok a gyűjtés örömeinek élvezésére. Vagyis a teljesség nem lehet cél, csak a *teljességre törekvés* — fogalmazhatnánk időszerűbben úgy, hogy törekvés a minél több, minél szebb bélyeg birtoklására, minél komolyabb és értékesebb gyűjtemény kialakítására.

A legjobb tehát annak, aki mindent gyűjt (és ez főleg a gyerekek szintjén ideális!). Magasabb szinten a szűkítés természetesen anyagi és ráfordítható idő szempontjából is szükséges. A teljesség amúgy is fiktív. Ha fiatal gyűjtőinket lebeszéljük arról, hogy gyűjteményükben ott legyen egy-egy szép bélyegzésű *Réznyomatos* 5 kr-os, vagy az egyszerűbb *Turulos* címletek, nagyon nagy hibát követünk el. Ezért kell vitába szállnom dr. Mocsáry Lászlóval, aki a „sokaságra" hivatkozik, azokra a gyűjtőkre, akik nem szeretnének mást, csak egy emberöltőt felölelő gyűjteményt megszerkeszteni. Ha ez így elfogadható lenne, akkor arra a következtetésre jutnánk, hogy az ember elkezd bélyeget gyűjteni, haláláig vásárolja az újdonságot, majd az örökösökre hagyja a gyűjteményt, akik azt nem tudják semmire sem használni, mivel a tömegek csak saját koruk bélyegeit gyűjtik. Mindez úgy hangzik, mintha a zenekultúrát a popzenére, az aktuális könnyű- és komolyzenére redukálnánk és elfelejtenénk Bachot, Vivaldit és Bartókot, vagy értésüket egy szűk rétegre hagynánk kiváltságként. Persze ilyen sántikáló hasonlat helyett azzal is érvelhetnénk, hogy ezer különféle régi magyar bélyeg ma néhányszáz Ft-ért könnyen hozzáférhető.

Én egyébként nem szeretem a „tudományos" és a „kutató" szavakat a bélyeggyűjtésben. Ezek elburjánzása ad lehetőséget arra, hogy az „eredményes szakírók" és a „tekintélyes tudományos kutatók" kifejezések — kissé ironikusan is — a gyűjtők tömegeivel való szembenállást jelképezhessék. Valójában ugyanannak a dolognak a fokozatairól van szó, és a szakíró kifejezés tulajdonképpen azt fedi, hogy olyan illetőről van szó, aki *ért a bélyegekhez* (az átlagos tudásszint felett) és tudását irodalmi szinten át is képes adni másoknak (továbbá írásaiban *többnyire a bélyegről* van szó).

Ha jól végiggondoljuk, akkor a modern bélyegek értékgondjaiban szerepet játszik annak a gyűjtői tevékenységnek a hiánya is, ami a megelőző évszázadban a filatelisták értékképző munkájaként jellemezhető. Ez a munka viszont nem nélkülözheti a hagyo-

mányos értékek ismeretét. Az a véleményem, hogy a hagyományos gyűjtési alapismeretek birtoklása nélkül semmiféle gyűjtői munka nem lehet eredményes. Való igaz, hogy az idők változnak, ám a tapasztalat azt mutatja, hogy elsősorban a klasszikus típusú elemek idő- és értékállóak, és az üzleti indíttatású elemek hullanak ki az idő rostáján — az egész világon. Helytelen lenne tehát olyan szemléletet tudatosítani, hogy a bélyeg külalakja vagy témája fontosabb, mint filatéliai hagyományokon alapuló értéke, hiszen ez esetben egy autót ábrázoló színes, dimenziós bélyeg megelőzné a ranglistán a *Kőnyomatos* 3 kr-ost. A motívumanyagok jó része is csak a hagyományos közegben maradhat hosszú távon is értékálló.

Az a differenciálódás, amely a kiállítási osztályokhoz igazodva a MABÉOSZ szakosztályi rendjének kialakításával létrejött, valójában nem természetes. A postatörténet, a díjjegyesek különválása az országgyűjtést (a hagyományos gyűjtést) gyengítette, pedig önállóvá válásuk épp azért történt, hogy ellensúlyozzák a témára koncentráló gyűjtéssel szemben a funkció fontosságát. Valójában csak együtt, azonos szemléletben szintetizálva életképesek, és hatásuk is csak így érvényesülhet, egységesen, hiszen a jelenlegi helyzetben a Szövetség sem rendelkezik szakmai vélemény formálására alkalmas egységes csúcsszervvel.

Felmerülhet a kérdés: van-e egyáltalán lehetőség ma a hagyományos gyűjtés korábbi elvek szerinti folytatására, amikor a bélyegeket irányelveiben maga a Magyar Posta választja szét bérmentesítési célokat szolgáló és kereskedelmi jellegű kiadásokra? Természetesen van. Egyrészt a kereskedelmi célú kiadások is a gyűjtők érdekeit szolgálják, csak harmonikusan kell illeszteni kiadási szempontjaikat ez utóbbihoz. Az az érzésem, hogy a gyűjtők berzenkedése az ajándékkiadványokkal szemben valójában nem más, mint annak az igényüknek a kifejezése, hogy *értékes gyűjteményi elemekhez* juthassanak, ami a normál kiadványoknál rövid távon nem várható. Ezt az elvárást igazolja, hogy a gyűjtők nagy része kitartóan keresi a legkisebb, legapróbb nyomási eltéréseket modern bélyegeinken. Ezt az igényt a *Magyar bélyegek kézikönyvében* — más katalógusok gyakorlatától eltérően, a lehetőségekhez képest figyelembe is vették a szerkesztők.

Elsősorban tehát a gyűjtői szemlélet megváltoztatásában kell előbbrelépnünk, megmutatva azokat az utakat, amiken járva modern kiadásaink csatlakoztathatók a hagyományokhoz. Ilyen lehetőség a kilósanyagokban is rejlik, ám a kötegelés során ezek elsikkadnak. Pedig számos értékképzési lehetőség megy veszendőbe: szép bélyegzések, ritka bérmentesítésformák.

Szükség van tehát a Posta és a gyűjtők együttműködésének fokozására, csak jobban oda kell figyelni az értékképzés félig tudatos, félig spontán lehetőségének biztosítására. A vízjeles papír ma már valóban nem teljesen időszerű igénye, vagy akár az *Emberi jogok* ív körüli vihar nem feltétlenül arra utal, hogy a gyűjtő valamiféle teljességre vágyik, sokkal inkább arra, hogy olyasmit találjon, ami eltérő, ritka és — nem utolsósorban — *értékes!* S ha erre lehetősége lesz, nem fog sietni gyűjteményétől minden áron megszabadulni.

Mindehhez a gyűjtői tudatformálás is szükséges, amiből nem hiányozhat az önkritika sem. Hiszen közel százéves ellentmondás az is, hogy mint gyűjtők, tiltakozunk a spekulatív kiadások ellen, ugyanakkor igényeljük a különlegességekhez való hozzájutást (ebben az ellentmondásban rejlik az ajándékkiadványok máig rendezetlen „státusza" is). Ez utóbbiért viszont keményen meg kell dolgozni, vállalni a gyűjtői tevékenység apróbb örömeit és nehézségeit is. És elsősorban szemléletünk megújítására van szükség, annak tudomásul vételére, hogy a bélyeggyűjtés kultúrája egységes, és alapismeretei nélkül bélyeget gyűjteni eredményesen nem lehet. Végül pedig meg kell értenünk, hogy a bélyeggyűjtők érdekvédelme azonos a bélyeg érdekének védelmével, s ebben maguk a gyűjtők tehetnek mindenkinél többet.

A Philatelica 15 éve

Tartalomjegyzék

Balzsay Ágoston: Helyi bélyegkiadás Besztercén 1944—45-ben 85/1.

Bánfalvi Tamás: Az első rányomott bélyegű 5 krajcáros postautalványon. 75/1.

— Az első magyar értékcikkpótló előttes-. 75/2.

— Az 1871. évi kőnyomásos levélborítékok díjjegyeinek típusai. 79/1.

Bér Andor: A bélyegelőtti levelek postajelzései és viteldíj rendszere. 71/2.

Dr. Czencz Sándor: Az 1956. évi soproni felülnyomás. 85/2.

Dr. Danis László: Az 1867-es kiadású durvaszakállú 5 kr-os bélyeg altípus változatai. 83/2.

Dr. Ember Győző: A magyarországi és az erdélyi postaigazgatás a XVI—XVII. században. 71/1.

Dr. Ettre László: A homokbálványosi portó provizórium. 80/1.

Fehér Endre: Hadgyakorlatok tábori postája. 80/1.

— Az első világháborús és 1919-es, valamint a második világháború alatti tábori postabélyegzők összefüggései. 84/1.

Dr. Flóderer István: Levél- és illetékbélyegek rendellenes felhasználása. 80/2.

Gazda István: Postai cenzúra Magyarországon. I. rész: Postai cenzúra az első világháború végéig. A) Polgári levelezés. 85/1

— Postai cenzúra Magyarországon. I/B rész: Katonai és hadifogoly levelezés cenzúrája az I. vh. végéig. 86/1.

Glatz István: A Korona-fillér korszak első postai csomagszállító díjszabása és bérmentesítései. 84/1.

Harkányi István: A levélboríték-rajzú krajcáros bélyegek bérmentesítései. 79/2.

— A levélboríték-rajzú bélyegek szabálytalan bérmentesítései. 81/1.

— Fogazatlan klasszikus bélyegeink ívszéles és sarokpéldányainak értékeléséről. 81/2.

— Levélboríték-rajzú krajcáros bélyegeink fogazatkülönlegességei. I. rész 83/1. II. rész 83/2.

Hrabál László: Tények és kérdőjelek a meghatalmazási bélyegeknél. 80/2.

— Újabb megállapítások az első világháború tábori postájával kapcsolatban. 84/2.

— A második világháború tábori postautalványai. 85/1.

Dr. Jánossy Lajos: Beköszöntő. 71/1.

Dr. Kamódy Miklós: A bélyeges bérmentesítés kezdete Magyarországon. 83/1.

Keszy-Harmath Loránd: Magyarország és a Zeppelin járatok. 82/2.

Király Tibor: A soproni tábori küldöncjárat. 82/2.

Dr. Lippai Pál: Jogi szempontból az 1867-es kiadásról. 83/2.

Lipták István: Ideiglenes postaszolgálat Békés vármegyében 1944—45-ben. 85/1.

Madarász Gyula: Ausztria és Magyarország 1867-es bélyegkiadásai, Magyarország első bélyegei. 73/2.

Dr. Nagy Ferenc: Az 1867-es kiadás 50 krajcárosa. 74/2.

— A balatoni magánposta-bélyegek története. 79/1.

Nagy Ferenc: Az első magyar interkontinentális légiposta. 83/1.

— Wien—Budapest—Wien első páros vontató repülés. 85/2.

— Első világháborús tábori légiposta. 86/1.

Néma Péter: A zilahi kisegítőbélyegekről. 84/2.

— A zilahi kisegítőbélyegek példányszámának számítógépes meghatározása. 85/1.

Orbán Ferenc: Az 1889-ben és 1898-ban készült, 25 bélyegképes elektrotyp anyalemeztömbök. 73/1; 74/1.

— Az 1890-ben készült, III. típusú 1 krajcáros 100 bélyegképes elektrotyp anyalemezének ismertetőjelei. 74/2.
— Az 1874. évi I. típusú 5 krajcáros. 75/1; 75/2.
— Adalékok az 1871. évi újságbélyeg kiadásához. 77/1.
— 1876. évi 20 krajcáros. 77/2.
— Az 1888-as I. típusú sztereotypia. 78/1.
— A kubini felezések. 80/1.
— Az Osztrák—Magyar Monarchia határátlépő postajáratai. 85/2.
Orbán F.—Petrovits T.: Új kutatási módszerek alkalmazása a színes számú levélboríték-rajzú bélyegeink anyalemez rekonstrukcióinál. 71/1; 71/2.
Dr. Palotás Zoltán: Tábori postánk megindulása 1914-ben. 81/1.
— Kárpátalja postabélyegzői 1939—1944. 81/2; 82/1; 82/2.
Pákozdi László: Ideiglenes postaszolgálat Magyarországon 1944—45-ben. 72/1; 72/2.
— Madarász Gyula: Bélyegkatalógus c. könyvének méltatása. 73/1.
— 100 éves a magyar levélboríték-rajzú bélyeg. 74/1.
— Az 1888-as II. típusú sztereotypia. 74/1.
— A magyar levélboríték-rajzú bélyeg centenáriuma. 75/1.
— Nyíregyházi szükségbélyegek, levelezőlapok 1944—45-ben. 78/1.
— Az abonyi felülnyomások 1945-ben. 78/2.
— Az 1871-es bérmentesítési szabályzat. 79/2.
— Készpénz-bérmentesítés 1945—1946-ban. 81/1.
Dr. Petrovits Tivadar: 1881—90. évi II. típusú 3 krajcáros. 72/1; 72/2.
— A II. típusú 5 krajcáros. (1875—1891). 73/2.
— Az I. típusú 10 krajcáros. 74/1.
— Az I. típusú 3 krajcáros. 76/1; 77/2.
— Az I. típusú 2 krajcáros. 78/2.
Schäffling, O. F: Magyar előértékteleníté sek 1900—1914. 82/2.
Dr. Simády Béla: Az 1874—92. évi, 111 alapvonalú 2 krajcáros rányomott bélyeg. 73/1.
— Az 1874—1897. évi levélboríték-rajzú, 85 alapvonalú rányomott bélyegek. 76/1.
— Díjjegyes nyomtatványok, határőrvidéki provizórium. 81/1.
— Tábori posta Kárpátalján 1939. 82/1.
— Az 1871-es első nyomású 2 krajcáros rányomott bélyeg. 82/1.
Sípos Józsefné: Megnyílt a Bélyegmúzeum. 73/1.
— Térfi Béla kutatási eredményei. 79/1.
— Az 1867-es provizórium. 80/1.
— Az 1871. évi kőnyomatos 5 kr-os altípusai. 81/2.
Dr. Scholtz Tamás: Bélyegek állományvédelme. 73/2.
Solt Hugó: Hivatalos bélyegek használata. 81/2.
— Hasábos levelezőlapok. 82/2.
Surányi László: Az 1924. évi, Jótékonysági kiadás 300 koronás címletének ismertetőjelei. 76/1.
— Az 1924. évi Jótékonysági kiadás 500 koronás címletének ismertetőjelei. 78/1.
— Az 1924. évi Jótékonysági kiadás 1000 koronás címletének ismertetőjelei. 78/2.
— Hamisított bélyegzések klasszikus bélyegeken. 80/2.
— G. S. Ryan: „A magyar postahivatalok bélyegzései osztrák bélyegeken 1850—67." Méltatás. 80/2
— Tíz év. 81/1.
— Az 1919. szegedi bélyegkiadás. 82/1.
— Állásfoglalásunk az első magyar bélyegről. 82/1.
— A temesvári helyi kiadások. 83/1.
— Az első magyar bélyegkiadás. 83/2.
— Két leghíresebb hírlapilleték-bélyegünk. 84/2.
— Levelekre válaszolva. 85/2.
Szép Endre: Javaslat az új bélyegzőtípusok besorolására (1967—83). 84/1.
Vas István: Újabbkori bélyegeink fogazatváltozatai. 85/1.
Visnyovszki Gábor: A bérmentesítések gyűjtéséről. 79/2.
— Bérmentesítések értékelési szempontjai. — Példák az I. világháború utáni inflációs időszakból. 82/2.
— Kiegészítés a készpénz-bérmentesítés portóösszegjelző-bélyegzőihez. 84/2.
— Természetes elemek és gyűjtői szándék szerepe a küldeményen levő bélyegek értékelésében. I. rész: A magyar bélyegek kézikönyvének értékelési rendszere. 85/2; II. rész 86/1.
Voloncs Gábor: Csehszlovák bélyegek magyarországi használata. 86/1.
Dr. Wurth Rüdiger: A Dunagőzhajózási Társaság postaszolgálatai. 82/1.

Index

1 *L. Surányi: 15 years.*

15 years have gone since the first issue of Philatelica. The chief editor gives convincing evidence about the disclosing activity of the authors. It is regarded as a result, that besides elderly researchers one can find a number of younger ones too. The periodical pays special attention to the promotion of the treatment of more recent philatelic material by classical methods. The list of the studies during these 15 years is also communicated.

2 *Mrs. Zs. Sípos: New data for setting up posta- and local historical collections.*

The author shows — based on her researches made in the state archives — that the files to be found in the archives can help even in such research works as the fixing of the utilisation of postal cancellers. The study is grouped according to the type of files: I. Statements of postal changes; II. Reports of postal supervisors. On the basis of cuch files one can follow e.g. the earliest usage of the new postal cancellers with Hungarian text introduced in 1867.

3 *Á. Balzsay: Overprints on Hungarian postal material at Székelyudvarhely in 1944—45.*

The study shows and describes — based on the hitherto most authentic sources and on original documents — the history of the overprints of Székelyudvarhely and the usage of such stamps. The printing processes and sheet position marks are communicated, the basis of the cheet reconstruction as wel as the easier indentification of fakes are discussed.

4 *G. Voloncs: Late use of cancellers belonging to the „D" groptyps.*

It is shown with the help of an interesting and easily followable graphic-like table plus explanations thereto up to which years and on which issues were the said cancellers used.

5 *G. Visnyovszki: Collecting activity, value, interest.*

The author deals — starting from his earlier studies — with the collecting activity and trends of same, with lessons to be drawn from exhibitions and gives an analysis of the practical aspects of the concept „value", including the value of Hungarian stamps as wel as the keeping of the interests of collectors.

Pleas note

Additions to previous articles.

Sommaire

1 *László Surányi: 15 ans*

„Philatelica" fête son quinzième anniversaire. Le rédacteur responsable communique certaines données importantes et persuasives sur les domaines traités par les rédacteurs de cette Revue. Parmi les buts atteints il fait mention, qu'à côté des chercheurs âgès on peut aujourd'hui constater, qu'un grand nombre de jeunes consacrent leurs efforts à ces recherches. Cette Revue prête une grande attention à la popularisation des méthodes classiques à appliquer dans le traitement des timbres modernes. Il donne aussi un répertoire des sujets traités au cours de ces quinze années écoulées.

2 *Mme József Sípos: Nouvelles données sur l'assemblage des collections d'histoire postale et locale.*

L'auteur, sur base des recherches entreprises auprès des Archives nationales donne aperçu de tous les trésors que peuvent présenter les divers documents pui s'y trouvent accumules, pour les recherches effectuées sur l'utilisation du cachet postal. Ces recherches sont classées d'après le matériel sur lequel elles se sont basées: I. présentation des modifications postales, II. d'après les données du journal des inspections. (Dans cet écrit on peut suivre par exemple la trace des nouveaux cachets de texte hongrois de 1867 jusqu'à leur plus ancienne adoption.)

3 *Ágoston Balzsay: Surimpressions d'un matériel postal hongrois en 1944—45 à Székelyudvarhely.*

Cette étude présente et décrit en se rapportant aux sources les plus authentiques, avec l'appui de documents originalux, l'histoire des surimpressions de Székelyudvarhely et la prise en possession de ces timbres. Les émissions contrôllées sur base des méthodes classiques et en connaissance des procédés d'impression utilisés permettent de constater de façon sûre, les signes significatifs de la feuille, les bases pour la reconstruction de celleci, facilitant en même temps la reconnaissance des faux.

4 *Gábor Voloncs: L'utilisation postérieure des cachets du groupe type „D".*

L'auteur présente d'une façon intéressante sur un tableau en forme de diagramme et à côté d'un texte explicatif, la façon, en quelles années et dans quelles émissions on peut suivre la trace des cachets dont il est question.

5 *Gábor Visnyovszki: Collectionneur, valeur, intérêt.*

L'auteur sur base de ses précédentes études professionnelles s'occuppe du collectionnement, de ses tendances, des expériences acquises dans les expositions et de la notion dans la pratique de la valeur des timbres hongrois, faisant aussi une analyse de la défence des intérêts du collectioneur.

Nous attirons votre attention

Compléments aux articles précédemment parus.

Inhaltsverzeichnis

1 *L. Surányi: 15 Jahre*

Die Philatelica erscheit seit 15 Jahre. Der Chefredakteur teilt überzeugende Angaben über die grosse Forschungstätigkeit der Authoren mit. Es wird auch als Ergebnis anerkant, dass neben den älteren Forscher auch jüngere in schöner Anzahl zu finden sind. Die Zeitschrift legt grosse Aufmerksamkeit auch auf die Frage der Bearbeitung moderner Briefmarken mit klassischen Methoden. Das Repertorium zeigt während dieser Periode erschienen Studien vor.

2 *Frau Zs. Sípos: Neue Angaben zur Zusammenstellung von posthischtorischeen und localhistorischen Sammlungen.*

Die Authorin stellt ihre Forschungstätigkeit vor und sie erleutert, dass im Staatsarchiv zu findenden Dokumente auch solche Arbeit wie z.B. die Feststellung des Anwendungbeginns der Poststempel unterstützen können. Mit der Hilfe dieser Dokumente kann man z.B. den Zeitpunkt der bisher Frühesten Anwendung der 1867-er neue ungarsprachige Stempeln gut folgen.

3 *Á. Balzsay: Überdruck auf ungarischen postalischen Material in Székelyudvarhely im Jahre 1944—45.*

Die Studie macht — basierend auf die bisher meist authentischen Quellen, sowie Originaldokumente — die Geschichte der Székelyudvarhely-er Überdrücke, sowie die Verwendung dieser Briefmarken bekannt. Die Druckverfahren werden mit klassischen Methoden untersucht und die Bogenplatzkennzeichen werden ebenfals bekanntgegeben.

4 *G. Voloncs: Spätverbrauch der Stempel der Guppentype „D"*

Der Verfasser zeigt mit einer interesanten und leicht verfolgbaren graphischen Tabellen und mit Text, wie lange man die Verwendung der genanten Stempel und an welchen Ausgaben folgen kann.

5 *G. Visnyovszki: Sammeln, Wert, Interesse.*

Der Author beschäftigt sich — aus seinem früheren Studien ausgehend — mit dem Sammeln, dessen Richtlinien, mit Lehren der Ausstellungen und mit praktischen Fragen des Begriffes Wert; dabei auch den Wert der ung. Marken, sowie Interessenschutz der Sammler.

Bitte beachten Sie

Ergenzungen zu früheren Artikeln

Ára: 40,— Ft

Содержание

1 *Ласло Шурани: 15 лет*

Прошло 15 лет со дня выхода журнала Филателика. Ответственный редактор приводит убедительные факты плодотворной деятельности авторов. Считает важным фактом, что наряду с изыскателями старшего поколения трудится много молодёжи. Журнал обращает большое внимание популяризации классических методов в изучении новых марок. Приводит перечень опубликованных работ за 15 лет.

2 *Й. Шипош: Новые данные для составления почтовых и краеведческих коллекций*

Автор, на основании поисков, проведенных в государственном архиве, демонстрируют, что архивные материалы представляет большую ценность для таких тем изысканий как определение применения почтовых штампов. Свою работу классифицирует: I. установление почтовых изменений; II. Данные въездных журналов. По упомянутым документам возможно проследить например применение штампов на венгерском языке с 1867 года.

3 *Агоштон Балжаи: Надпечатки на венгерских почтовых материалах, Сэкэйудвархей 1944—45 годы*

Работа ссылаясь на авторитетные источники и по подлинным документам показует историю надпечаток и выпуск марок в Сэкэйудвархейе. Автор знакомит с изданием типографический метод которого проверен классическим методом. Знакомит с особенностями и реконструкцией аркушов и с опознанием фальшивок.

4 *Габор Волонч: Позднее применение штампов типа «Д»*

Интересной и демонстративной таблицей и пояснительным текстом автор показует, что упомянутые в заглавии штампы до каких годов и в каких изданиях можно проследить.

5 *Габор Вишнёвски: Коллекционирование, ценность, интерес*

Автор, исходя из своих прежних публикаций, занимается вопросами коллекционирования и его направлениями. Делает выводы по выставкам. Занимается гастыми вопросами определения ценности. Анализирует ценность венгерских марок и защиту интересов коллекционеров.

Предлагаем Вашему вниманию
Дополнение к попередним статьям

ISSN 0 324—4806
Eng. szám: III/SZI213/1986.

Szedte és nyomta az Alföldi Nyomda.
A nyomdai megrendelés törzsszáma:
1964.66-21
Készült Debrecenben az 1986. évben